Vlaams Parlement

vergadering **C223**
zittingsjaar 2020-2021

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid

van 31 maart 2021

(Wegens de coronamaatregelen werd deze vergadering via videoconferentie georganiseerd.)

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de aanpak van eenzaamheid op het platteland
– 2670 (2020-2021) 5

VRAAG OM UITLEG van Stefaan Sintobin aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de woekerprijzen van Fluvius voor de aanleg van internet-verbindingen in landelijke gebieden
– 2673 (2020-2021) 8

VRAAG OM UITLEG van Cathy Coudyser aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de bestrijding van visfraude
– 2651 (2020-2021) 12

VRAAG OM UITLEG van Bart Tommelein aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het Onder-steuningsfonds voor visserij in transitie
– 2726 (2020-2021) 15

VRAAG OM UITLEG van Chris Steenwegen aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het jaarverslag met betrekking tot het convenant Enterische emissies rundvee
– 2565 (2020-2021) 17

VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de afbouw van de veestapel en het voorbeeld ter zake uit Nederland
– 2708 (2020-2021)
VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de socio-economische kosten van een eventuele afbouw van de veestapel
– 2728 (2020-2021) 21

VRAAG OM UITLEG van Tom Ongena aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het voorzien in proefomgevingen voor het verduurzamen van de landbouw
– 2731 (2020-2021) 30

VRAAG OM UITLEG van Chris Steenwegen aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over genetisch gemodificeerde organismen en de Europese raadpleging met betrekking tot de CRISPR-methode
– 2626 (2020-2021) 32

VRAAG OM UITLEG van Joris Nachtergaele aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de handhaving van de verplichte randvoorwaarden inzake erosie
– 2668 (2020-2021) 37

VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de ambities van de Europese Commissie met betrekking tot de biolandbouw – 2707 (2020-2021) 39

VRAAG OM UITLEG van Tom Ongena aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de installatie van een landbouwkompas – 2732 (2020-2021) 44

VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de aanpak van eenzaamheid op het platteland
– 2670 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Minister, op de ministerraad van 12 februari 2021 werd onder andere het doelstellingenkader van het Vlaamse Eenzaamheidsplan 2021-2024 besproken en goedgekeurd. In dat document wordt terecht gesteld dat de aanpak van eenzaamheid een gedeelde verantwoordelijkheid is. Daarom is er nood aan een engagement vanuit een beleidsdomeinoverschrijdend, maar ook een beleidsniveauoverschrijdend perspectief.

In de vergadering van de commissie Welzijn van 9 maart 2021 liet uw collega, minister Beke, ondertussen weten dat hij dat doelstellingenkader in een volgende fase wil invullen met concrete acties, zodat er tegen de zomer een uitgewerkt plan is. De diverse departementen kregen nu de vraag om hun inbreng te doen.

De impact van de coronacrisis heeft de eenzaamheid op het platteland nog scherper gesteld. Dat werd duidelijk uit onder meer de enquête die de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) onder de LEADER-groepen (Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale) verspreidde in het voorjaar van 2020. Ook in de beleids- en begrotingsbesprekingen over het plattelandsbeleid van eind vorig jaar kwam deze problematiek duidelijk naar voren.

Toen beloofde u de provincies te vragen om specifiek in te zetten op eenzaamheid op het platteland bij de uitwerking en selectie van toekomstige projecten binnen onder andere LEADER, PDPO (Programmeringsdocument voor Plattelandsontwikkeling) en Platteland+. Verder verwees u ook naar projectoproepen zoals 'Buurten op den Buiten' van de Koning Boudewijnstichting en de nieuwe oproep 'Eetbare buurten'.

Toch blijft het belangrijk dat er wordt samengewerkt tussen de diverse beleidsdomeinen, dus onder andere met uw collega van Welzijn en uw collega van Mobiliteit.

Minister, welke concrete acties schuift u vanuit uw bevoegdheid inzake het plattelandsbeleid naar voren om op te nemen in het Vlaamse Eenzaamheidsplan?

Was er ondertussen al overleg met uw collega's van Welzijn en Mobiliteit over deze thematiek? Zo ja, welke concrete actiepunten zijn daaruit voortgevloeid, en wat is de stand van zaken met betrekking tot de uitvoering?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Collega Vandromme, dank u wel om dit thema opnieuw op de agenda te zetten.

U weet dat wij vanuit onze bevoegdheid inzake het plattelandsbeleid drie prioritaire thema's hebben vastgelegd. Ik denk dat het belangrijk is dat we focussen. Eenzaamheid is daar een van. Daarnaast is er de biodiversiteit, en het derde thema is de nabijheid van voeding. Dat is meer dan ooit actueel, ook na de coronacrisis. Daarom hebben wij aan de provinciale managementcomités allerlei projecten omtrent eenzaamheid gevraagd. Ik vind het immers ook belangrijk dat die projecten en voorstellen van onderuit komen. Op dit moment zijn er meer dan honderd voorstellen binnen, dus echt immens veel, alleen al over dat ene thema

van de eenzaamheid. Dat geeft ook wel aan dat er op het platteland echt wel een behoefte is om daaromtrent te werken.

We zijn dat op dit moment samen met de diensten aan het screenen. Vanaf mei zullen we keuzes maken daarin. Dat is zo ongeveer de tijdslijn die we hebben uitgestippeld. Het feit dat er meer dan honderd voorstellen binnen zijn, die van onderuit zijn gekomen, toont wel aan dat dit een thema is dat enorm leeft op het platteland. We moeten ook bekijken of het budget dat we daarvoor hebben, volstaat. Ik denk dat de behoefte om inzake eenzaamheid te werken en de sociale cohesie op het platteland te versterken er immers meer dan ooit is, zeker met en na corona.

U hebt ook verwezen naar de ministerraad van 12 februari. Daar is het thema eenzaamheid inderdaad besproken. Dat is ook een gedeelde verantwoordelijkheid. U verwees naar de minister van Mobiliteit, en ook naar minister Beke. Elke minister heeft zijn doelstellingenkader ter zake, en acties die hij moet ondernemen. Minister Beke heeft aan alle beleidsdomeinen gevraagd om acties omtrent dit thema voor te stellen. Hij heeft ook beloofd dat hij voor de zomer al die acties zal voorleggen aan de Vlaamse Regering, via de gebruikelijke procedures. Voor de zomer zullen onze voorstellen – vandaar onze timing in mei – en die van de collega's in het plan van minister Beke moeten worden geschoven.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Het is fijn te horen dat u dit ook heel belangrijk vindt en daar de nodige aandacht aan schenkt. Ik wil nog een aantal zaken aanvullen.

Het is inderdaad zo dat de aanpak van eenzaamheid niet lukt wanneer we elk in onze eigen koker blijven. Het is belangrijk dat initiatieven van onderuit groeien en voeding krijgen. Dat merk ik ook zelf als schepen.

Ik ben ook benieuwd naar wat de gevolgen zullen zijn van corona op ons sociaal weefsel. Ik merk dat heel wat verenigingen die die eenzaamheid net tegengaan, onder druk staan. Ook de vergrijzing zorgt er bij ons in de Westhoek voor dat mensen steeds minder engagementen opnemen en de druk op het verenigingsleven steeds meer aanvoelen.

Minister, hebt u zicht op de criteria die u naar voren zult schuiven om die honderd voorstellen wat te ordenen? Wellicht zal een van die criteria het budgettaire luik zijn, maar ik stel voor dat u toch ook rekening houdt met de wijze waarop die projecten of voorstellen beleidsdomeinoverschrijdend kunnen worden aangepakt. Als schepen van Cultuur, Bibliotheek en Sociale zaken vind ik het bijvoorbeeld belangrijk dat die verschillende kokers samenwerken. Zo hebben we in Poperinge het idee uitgewerkt van buurtsalons. Dat zijn initiatieven waarbij we samenwerken met het lokaal dienstencentrum, de bibliotheek maar ook met andere actoren die bij ons bekend zijn, zoals De Lovie. Dat is een heel grote instelling voor mensen met een beperking die inzet op ontmoetingen. Ze maken daar soep, wat misschien bij het andere prioritaire thema hoort, de nabijheid van voeding, met producten van de lokale boeren. Die soep wordt verkocht in een kleine winkel, wat dan weer tegemoetkomt aan het feit dat er in bepaalde dorpen helemaal geen aanbod meer is van de lokale economie. Die verwevenheid en die groei van onderuit vind ik heel belangrijk. Ik hoop dat het een van de criteria zal zijn die u zult hanteren.

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Minister, ik heb een aantal opmerkingen. We hebben het debat over eenzaamheid al een aantal keren gevoerd in de commissie Welzijn. Eenzaamheid op het platteland is een problematiek die al een

tijdje bestaat, maar die tijdens deze coronacrisis alleen is versterkt. Dat komt natuurlijk niet vanzelf.

U schuift een drietal prioriteiten naar voren, maar zoals collega Vandromme ook zegt, heeft eenzaamheid vaak te maken met de vergrijzing in plattelandsgebieden alsook met armoede. U weet waarschijnlijk wel dat armoede op het platteland een groot probleem geworden is. Er is de vergrijzing, het wegvallen van allerlei publieke en private voorzieningen. Er is geen postkantoor, geen bank, geen café meer, er zijn geen winkels meer. Mensen worden dus sowieso een beetje afgesloten van de buitenwereld, waardoor de eenzaamheid nog toeneemt.

Ik wil er samen met de collega's op aandringen, en ik zal dat ook doen in de commissie Welzijn, om die eenzaamheid niet an sich te zien maar in een totaalkader, in een poging om het platteland opnieuw tot leven te brengen en er een aangename woonplaats van te maken voor de plattelandsbewoners.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Collega Vandromme, we delen het acute van deze problematiek, zeker in deze bijzondere tijden. Er is eenzaamheid op het platteland, maar zeker ook in de steden. Ook in het versterkte kerngebied is er heel wat eenzaamheid. Heel wat alleenstaanden voelen die nood.

Lokaal doen we al heel veel. Collega Vandromme, dat kunt u zeker beamen. We hebben heel wat vrijwilligers die onder andere stoepgesprekken voeren. In andere provincies gebeurt dat met zorgambassadeurs. We hebben ook het zorgnetwerk Nestor, dat verjaardagscadeautjes brengt bij 80-plussers enzovoort. Er worden acties ondernomen, maar we mogen nooit stilvallen. Er is nog heel wat werk aan de winkel.

Minister, u sprak over een honderdtal voorstellen om eenzaamheid aan te pakken en het is heel goed dat dat zo massaal binnenrolt. U zei dat u in mei keuzes zou moeten maken en dat dat zal afhangen van het budget. In andere projecten in andere sectoren wordt er altijd wel een zekere opening gelaten ingeval het budget niet volstaat, om dat dan eventueel op te trekken of op een andere manier middelen te zoeken. Minister, zal dat ook hier gelden als blijkt dat de gesloten enveloppe niet zou volstaan om eventueel meer middelen te voorzien om een aantal toch heel interessante projecten alsnog te kunnen uitrollen?

De voorzitter: De heer Nachtergaele heeft het woord.

Joris Nachtergaele (N-VA): Net door corona hebben we er een nieuwe categorie van eenzaamheid bij gekregen, namelijk de mensen die zichzelf letterlijk een jaar hebben opgesloten uit schrik voor die besmettingen. Collega Sintobin verwijst naar het verenigingsleven en het verdwijnen van heel wat zaken op het platteland. De combinatie van al die factoren maakt dat de eenzaamheid misschien wel probleem nummer 1 wordt op het platteland.

Minister, ik ben blij dat u doortastend hebt opgetreden. We hebben de bevraging van de VLM waarin dat ook werd bevestigd. We hebben projecten als 'Buurten op den Buiten', maar ook 'Eetbare buurten'. Ik ben blij dat er meer dan honderd ideeën naar voren komen.

U wijst ook op het belang van LEADER. We moeten die klemtoon verleggen. Cruciaal in de strijd tegen eenzaamheid is het lokale niveau. Het lokale niveau moet de leidende rol nemen. Daar heb je de erkenning van het probleem en ook de wil om er iets aan te doen, maar vaak ontbreekt het aan middelen en expertise om er iets aan te doen, zeker in kleine plattelandsgemeenten. Het Vlaamse niveau kan wel degelijk een rol spelen waar het aankomt op het verspreiden van 'best

practices'. De VLM zou die rol kunnen opnemen, waardoor de Vlaamse overheid een bondgenoot wordt in het bestrijden van eenzaamheid op het platteland.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Collega's, ik respecteer het enorm dat u elk vanuit uw regio een standpunt meegeeft en vertolkt in het parlement. Ik ben het er ook mee eens. Ik wil een pleidooi houden om te werken rond thema's als nabijheid van voeding, eenzaamheid, biodiversiteit, leefbare en levendige dorpen. Het leven op het platteland moet uiteraard mooi blijven: de mooie landschappen die we daar aantreffen, het lokaal eten enzovoort. Dat wil ik nog eens onderstrepen.

Het spreekt voor zich dat ik vanuit mijn bevoegdheid Platteland niet zoveel budget heb, maar de budgetten die we hebben, proberen we zeer gericht op thema's in te zetten. Eenzaamheid is er daar een van.

Mevrouw Vandromme, ik ben het met u eens dat samenwerking één van de elementen is. Ik vat dat onder de kwaliteit van een project. De kwaliteit van een project staat of valt vaak met goede samenwerking tussen de verschillende actoren. Dat zal sowieso een van de criteria zijn.

Voor de geselecteerde voorstellen zullen we per project een budget van ongeveer 5000 euro vrijmaken. Dat is een mooi budget dat welgekomen is in de verschillende gebieden. Als er heel veel kwalitatief goede projecten zijn, dan moeten we budgettair bekijken wat we daarmee doen.

Met corona zal de eenzaamheid er niet op verbeterd zijn, integendeel. Dat wil zeggen dat we, eenmaal na corona, daar een boost aan zullen moeten geven.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Het is duidelijk dat dit ons allen raakt. Ik hoorde ook schrijnende verhalen van mensen die zich opsluiten en bepaalde levensmiddelen zelfs niet meer voorhanden hadden. Voor dergelijke zaken moeten we vanuit het lokale maar ook vanuit het Vlaamse niveau aandacht blijven hebben.

We moeten op zoek gaan hoe we elkaar kennis kunnen laten maken met mooie voorbeelden. Er werd het voorstel gedaan om dit op Vlaams niveau te doen. Ik kan alleen maar getuigen dat er ook op regionaal vlak heel veel intergemeentelijke samenwerkingen zijn. Zeker in de Westhoek – dat kan mevrouw Talpe bevestigen – delen we de mooie voorbeelden en gaan we op zoek hoe we elkaar kunnen versterken. Daar heeft het lokale niveau een belangrijke impact op.

Minister, 5000 euro per project is een mooie opstap om de eenzaamheid in onze plattelandsgebieden aan te pakken. Ik dank u voor de aandacht hiervoor.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Stefaan Sintobin aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de woekerprijzen van Fluvius voor de aanleg van internetverbindingen in landelijke gebieden
– 2673 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Ik heb deze vraag ingediend naar aanleiding van een proefproject dat werd aangekondigd door Fluvius om sneller internet naar

het landelijke Diksmuide te brengen. Heel wat boerderijen in de regio liggen afgelegen. Nu blijkt echter dat verschillende landbouwers die zouden voorzien worden van dat sneller internet, offertes in de bus kregen van meer dan 10.000 euro. Het Algemeen Boerensyndicaat (ABS) trekt daarom aan de alarmbel.

Private elektriciteitsbedrijven zouden een gelijkaardige glasvezelkabel voor een tiende van de door Fluvius aangerekende prijs vragen. De landbouwers spreken dan ook terecht over woekerprijzen. De voorzitter van de Diksmuidse afdeling van het ABS ontving zelf een offerte van bijna 14.000 euro om internet te voorzien op zijn boerderij, die op 541 meter van de openbare weg ligt. Dergelijke afgelegen boerderijen zijn allesbehalve uitzonderlijk in landelijk gebied en dus stelt het probleem zich hoogstwaarschijnlijk ook in andere landelijke gebieden in Vlaanderen.

Het hoeft dan ook niet te verbazen dat meer dan vijftig landbouwers ondertussen een petitie ondertekenden om hun ongenoegen te uiten. Volgens de initiatiefnemers zijn er nog veel meer misnoegde landbouwers. De landbouworganisatie heeft zelf al contact opgenomen met Fluvius, maar kreeg nul op het rekest. Ze hadden ook aangekondigd contact op te nemen met de bevoegde ministers in de Vlaamse Regering.

Minister, bent u op de hoogte van de woekerprijzen die Fluvius aanrekent in Diksmuide? Wat is uw reactie? Hebt u weet van een dergelijke problematiek in andere landelijke gebieden? Beperkt de problematiek zich enkel tot de landbouwers?

Erkent u het belang van internet bij landbouwers, zeker gelet op de steeds verdere digitalisering, ook in deze sector? Hebt u weet van het aantal landbouwers dat nog niet over internet beschikt? U moet weten dat een aantal landbouwers nog altijd inbelt op het internet; ik deed dat twintig jaar geleden ook, veel landbouwers doen dat vandaag nog altijd.

Hebben de landbouwers ondertussen al contact gehad met de Vlaamse Regering of met de ministers? Wat was het resultaat van dit overleg? Of is er een overleg gepland?

Heeft de Vlaamse Regering of hebt u, minister, de situatie aangekaart bij Fluvius? Zo ja, wat was de reactie van Fluvius? Zo neen, bent u van plan om dit nog te doen en wanneer? Gaat u er überhaupt akkoord mee dat het hier om woekerprijzen gaat?

Welke initiatieven kunt of wilt u in dezen nemen? Is overleg met de Vlaams minister van Digitalisering hier aan de orde?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Dank u wel collega Sintobin voor de vraag.

Wij hebben uiteraard onmiddellijk contact gehad met onder andere Hendrik Vandamme van het ABS; hij had ons gecontacteerd. Vervolgens heb ik uiteraard zelf Fluvius gecontacteerd en dit ter sprake gebracht. Het zou gaan over een proefproject om sneller internet naar het landelijke Diksmuide te brengen. Dit proefproject wordt ook uitgerold in Poperinge, Antwerpen en Gent.

Fluvius heeft ons meegedeeld dat het in heel Vlaanderen uniforme aansluitingstarieven hanteert. Indien de woning tot 15 meter van de rooilijn ligt, is de aansluiting gratis. Indien de woning verder dan 15 meter van de rooilijn ligt, is er een tarief van 21,90 euro per meter als de klant zelf zorgt voor de sleuf en van 83 euro per meter als Fluvius voor de sleuf moet zorgen. Deze tarieven omvatten onder andere de kost voor het materiaal en het plaatsen van de wachtbuis, voor

het materiaal en het plaatsen van de glasvezelkabel, voor de installatie binnen in de woning, het lassen van de aansluiting op het openbaar domein, het uitmeten van de lijn, het ontwerp, de intekening, het toezicht en de exploitatie achteraf. Deze tarieven zijn uniform en die gelden dus inderdaad voor iedereen, ook voor private landeigenaars, kasteelheren, enzovoort.

U verwijst naar een krantenartikel waarin staat dat andere partijen deze taak kunnen uitvoeren tegen een tiende van de prijs. Ik vind het wel belangrijk dat de informatie correct is, want wie een tiende van deze zaken, van de dienstverlening van Fluvius, doet, kan natuurlijk ook een tiende van de prijs doorrekenen. We hebben dat bekeken. Ik heb ook expliciet aan Fluvius gevraagd of het klopt dat andere partijen dat voor een tiende van de prijs zouden doen. In dat geval zouden we natuurlijk zot zijn om dat door Fluvius te laten doen. Uit de analyse van de offerte blijkt dat de in de pers vermelde prijs enkel betrekking heeft op de materiaalprijs van de glasvezelkabel zelf. Alleen daar wordt rekening mee gehouden en dus niet met alle andere aspecten die ik daarnet aanhaalde bij de tarifering die Fluvius hanteert. Die worden allemaal niet meegenomen. Vandaar dat de prijs die in de pers wordt vermeld – zogezegd een tiende van de prijs – niet zomaar vergelijkbaar is. Je komt natuurlijk op andere prijzen uit als je alles moet gaan doen, wat leidt tot de totale prijs van Fluvius. Ik heb daarover met Fluvius contact gehad. Ik heb ook gezegd dat ik de raad van bestuur, aangezien daar ook alle dames en heren van de politiek zitten, een brief zal schrijven om de problematiek aan te kaarten. Ik beslis zelf niet over de tarieven, dat doen Fluvius en de raad van bestuur, dus ik zal dat sowieso nog eens onder hun aandacht brengen, maar ik ben wel van mening dat snel internet, ook op het platteland en ook bij landbouwers natuurlijk, van belang is, omdat wij ook natuurlijk die digitalisering – denk maar bijvoorbeeld aan het kunstmestregister – tot bij de landbouwer moeten brengen. Die administratieve vereenvoudiging moet dan ook tot bij hen komen. Daarom heb ik gezegd dat ik sowieso die raad van bestuur ook op de hoogte zal brengen van de tarifering, die blijkbaar uniform is, die geldt voor iedereen als men te ver zit, dus zowel voor de landbouwsector als voor kasteelheren, private landeigenaars enzovoort.

Fluvius zegt ook dat zij gebonden zijn aan de wet op de overheidsopdrachten, zodat de prijzen die worden verkregen, ook marktconform zijn.

De nodenanalyse ter voorbereiding van de opmaak van het Vlaamse strategisch plan heeft niet naar boven gebracht dat snelle internetverbinding nog een bestaande nood is op het Vlaamse platteland. De nodenanalyse toont daarentegen een nood aan verdere stappen in de digitalisering, zoals nieuwe meetmethoden en het gebruik van data.

De bottomline is dus dat de prijzen die in de kranten zijn vermeld, niet vergelijkbaar zijn. Daar zit alleen de materiaalprijs van de glasvezelkabel in, dus niet het plaatsen, de installatie in de woning, het lassen van aansluitingen op openbaar domein, het uitmeten van de lijn, ontwerp, intekening, toezicht enzovoort. We zullen dus sowieso nog een schrijven richten aan de raad van bestuur. Ik ga er wel van uit dat die prijzen inderdaad marktconform zijn. U zult nu zeggen dat u dat te duur vindt, maar de vraag is wie dat dan zou moeten betalen. Dan worden die kosten waarschijnlijk doorgerekend aan alle andere gebruikers. Ik hoor dus graag oplossingen en alternatieven, die ik misschien dan meteen mee kan opnemen in de brief die ik aan Fluvius zal richten.

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Minister, dank u wel voor uw antwoord, en in ieder geval bedankt dat u contact hebt gehad met Hendrik Vandamme en ook contact hebt opgenomen met Fluvius.

Het is inderdaad zo dat mijn vraag gebaseerd is op een krantenartikel, en ook op een persbericht van het Algemeen Boerensyndicaat, dacht ik. Ik vond het inderdaad al vreemd dat de bedragen van private bedrijven tot tien keer lager zouden liggen dan bij Fluvius, maar dat betekent natuurlijk niet dat de bedragen die landbouwers nu zouden moeten betalen, geen hoge bedragen zijn. Ik heb de bedragen genoemd: 10.000 euro, 14.000 euro. Die mensen leggen dat niet zomaar op tafel. U weet net zo goed als ik dat de landbouwsector onder druk staat, zeker in deze coronatijden. Iedereen heeft het moeilijk, dus ook de landbouwsector. Dan is het niet zo evident dat men zomaar onmiddellijk 5000 tot 15.000 euro op tafel moet leggen voor internet, terwijl iedereen dat normaal zou moeten hebben. Dat is bijna een basisbehoefte. Ook gelet op de verdere digitalisering in de landbouwsector is internet bovendien heel belangrijk. Dat erkent u ook. Minister-president Jambon, die bevoegd is voor Digitalisering, zei in januari: "Ik wil Vlaanderen in de digitale spits. Wat we niet willen, is een digitale tweesplijting in onze samenleving (...)." Op deze manier krijgen we die wel.

Ik dank u ook voor het feit dat u ook nog een brief wilt sturen naar de raad van bestuur. Ik kan hier ook niet op een-twee-drie zeggen wie het dan wel zal betalen. Ik begrijp dat het moet worden betaald. Ik geloof u als u zegt dat het marktconforme prijzen betreft, maar ik denk toch dat we moeten proberen te streven naar een oplossing om die bedragen voor de betrokken landbouwers en anderen toch naar beneden te halen.

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (CD&V): Ik wil me even aansluiten bij de vragen.

Minister, u weet ook dat de tarifering algemeen wordt bepaald op basis van de socialisering van kosten. Het is nooit een doorrekening voor 100 procent. Men heeft natuurlijk businessmodellen opgemaakt en gekeken op welke manier daar marktconforme prijzen voor kunnen worden bepaald. Maar men heeft er in het verleden niet dadelijk rekening mee gehouden dat Vlaanderen 100 procent gebiedsdekkend moet worden voorzien van deze nutsvoorziening. Intussen zijn we in een tijdperk gekomen dat we die aansluitingen moeten beschouwen als een basisvoorziening, zeker wanneer de overheid ervan uitgaat dat om goed te functioneren, alle gegevens digitaal moeten kunnen worden doorgegeven. We geven zelf ook aan dat dit belangrijk is.

We hebben daarnet de vraag over armoede gehad. In deze coronatijden zien we dat ook digitale armoede een belangrijk element is waar rekening mee moet worden gehouden. In die zin ben ik heel positief dat u dit verder zult bekijken met Fluvius, maar hoop ik ook dat ook de tarifering om te komen tot een 100 procentdekking kan worden besproken, zodat het voor iedereen betaalbaar is. Ik begrijp wel dat men de lijn doortrekt. We zitten vandaag bij wijze van spreken aan de laatste 20 procent. We werken mogelijk in een andere context en ik hoop dat die hete appel niet enkel door de laatste die moet worden aangesloten, moet worden vergoed. Ik kijk uit naar de verdere bespreking en resultaten hiervan.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Collega Rombouts, ik neem uw opmerking mee. Het gaat hier natuurlijk over een zeer specifiek project, maar ik ben het met u eens dat het over veel geld gaat. Het gaat om een proefproject dat we goed moeten analyseren voor we het uitbreiden naar alle landelijke gebieden. We kunnen daar ook een kosten-batenanalyse van maken. Ik zal contact opnemen met Fluvius en met federaal minister Petra De Sutter, die bevoegd is voor de tarifering. Ik denk dat iedereen het erover eens is dat het over veel geld gaat, maar anderzijds vindt iedereen het ook belangrijk dat internet ingang vindt op het platteland. De vraag

is welke kwaliteit die moet hebben, hoe snel die moet zijn enzovoort. We zullen het proefproject goed moeten analyseren.

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Minister, ik dank u voor de inspanningen die u wilt doen. U moet ook naar de andere commissie, en ik hoor van mijn fractieleider dat hij zit te popelen om zijn vier vragen aan u te stellen. Misschien komen we hier nog op terug tijdens een volgende vergadering.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld

VRAAG OM UITLEG van Cathy Coudyser aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de bestrijding van visfraude
– 2651 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: Mevrouw Coudyser heeft het woord.

Cathy Coudyser (N-VA): Onlangs verscheen in De Standaard een artikel over grootschalige wereldwijde visfraude die in kaart is gebracht door The Guardian. Op basis van meerdere wetenschappelijke studies concludeert The Guardian dat bijna 40 percent van de onderzochte vis en zeevruchten niet de soort blijkt te zijn die de consument gekocht of gegeten denkt te hebben.

Daarnaast is er ook sprake van omruiling met een volledig andere soort, meestal laagwaardige, goedkopere vis die wordt verkocht als meer gevraagde en duurdere soorten. Het hoogste percentage van misleidende etikettering – 40 tot 50 procent – werd vastgesteld in Spanje, IJsland, Finland en Duitsland. De frauduleus geëtiketteerde vis ondermijnt sterk de legale visindustrie. Het jaarlijks economisch verlies wordt geschat op 22 tot 42 miljard euro.

Uit onderzoek van het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO) blijkt dat helaas ook in Vlaanderen visfraude voorkomt. 17 procent van de onderzochte tongstalen in supermarkten en restaurants bleek vals te zijn, bij kabeljauw was dit 2 procent.

Minister, vorig jaar kwam deze problematiek al aan bod in deze commissie. U verwees toen naar de innovatieve techniek van DNA-barcoding, ontwikkeld door ILVO via dewelke de identiteit van de eigenlijke vissoort kan worden achterhaald. De handhaving is natuurlijk nog een probleem, maar dat is een bevoegdheid van de federale overheid, en toch een belangrijk onderdeel.

In uw antwoord gaf u nog mee dat bij het Federaal Agentschap voor de veiligheid van de voedselketen (FAVV) op dat moment een actie lopende was en dat ook de Economische Inspectie van de FOD Economie voorziet om stalen van tong en kabeljauw in bereide gerechten in supermarkten en restaurants te laten analyseren. Daarnaast zouden ook nog lukraak stalen worden afgenomen in supermarkten en viswinkels. In functie van de resultaten van dit visonderzoek zou worden bekeken waar en op welke manier verdere actie moet worden ondernomen. ILVO zou daarnaast zelf ook nog verder wetenschappelijk onderzoek voeren op stalen van gemengde visproducten.

Minister, welke resultaten heeft het onderzoek gevoerd door het FAVV en de FOD Economie opgeleverd? Kunnen daar mogelijke acties aan worden gekoppeld? Heeft het aanvullend wetenschappelijk onderzoek door ILVO nog interessante resultaten

opgeleverd? Kunnen we uit de conclusies van deze recente analyses een goede en juiste inschatting maken van visfraude in ons land en in Vlaanderen? Wat is de evolutie in de laatste tien jaar?

Er zijn een aantal wijzigingen gebeurd in het wettelijk kader, bijvoorbeeld de aanlandplicht die sinds 1 januari 2019 in alle Europese visserijen in voege is na gefaseerde uitrol. In welke mate kan worden aangetoond dat de verplichting om ongewenste bijvangsten aan land te brengen, ertoe geleid heeft dat deze ondermaatse vissoorten vaker worden aangeboden als substituut? Heeft Vlaanderen aanbevelingen voor de federale overheid om visfraude verder aan te pakken, meer bepaald inzake de handhaving daarvan? Welke concrete acties verwacht Vlaanderen van de federale overheid nog in deze zaak? Werd dit ondertussen verder met het federale niveau aangekaart?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Aanbevelingen aan de federale overheid hebben we natuurlijk altijd in overvloed. De bevoegde instanties zijn hier het FAVV en de FOD Economie, die niet onder mijn bevoegdheid vallen, zoals u weet.

Het is op dit ogenblik ook niet bekend of het onderzoek effectief werd uitgevoerd en wat de resultaten zijn. Zodra ik hierover beschik, zal ik deze resultaten zeker met u en de commissie delen.

In het aanvullende onderzoek werden door ILVO twee innovatieve methodes geoptimaliseerd voor het opsporen van visfraude in gemengde stalen. De eerste methode slaagt erin om Atlantische zalm te identificeren in lage concentraties en in complexe stalen. Eerdere studies op globaal niveau hadden al aangetoond dat Atlantische zalm vaak gebruikt werd als vervanging van wilde Pacifische zalm. Er werden onder andere 31 stalen uit België geanalyseerd. Alle Belgische stalen die Atlantische zalm claimden op het etiket bevatten effectief deze soort. Voor Atlantische zalm werd er dus voor de Belgische stalen geen substitutie gedetecteerd.

Ook een tweede methode, die de verschillende sequenties van een gemengd staal kan weergeven, wordt geoptimaliseerd. De eerste resultaten zijn veelbelovend. Op dit moment wordt nog verder onderzocht hoe betrouwbaar de detectie is voor gemengde visproducten. Na afronden van deze validatie en bevestiging van de positieve eerste resultaten, zal ILVO de FOD Economie en het FAVV op de hoogte brengen van deze methode.

De resultaten van de initiatieven door onderzoeksinstellingen en universiteiten die de laatste jaren bekend werden, tonen aan dat er een beperkt aantal fraudecases zijn. Op basis daarvan kan echter geen sluitende evolutie voor de laatste tien jaar worden aangetoond, omdat mogelijke visfraude momenteel niet systematisch in kaart wordt gebracht.

Ik heb geen weet van studies of onderzoeken naar een link tussen de aanlandplicht en het eventueel gebruiken van ondermaatse vissoorten als substituut.

De belangrijkste aanbeveling aan de federale overheid om visfraude aan te pakken, is de vraag tot systematische monitoring van de problematiek. Daardoor kunnen meer gerichte strategieën ontwikkeld worden om fraude te bestrijden waar dit belangrijk blijkt, want gelukkig heeft niet elke vissoort een mogelijke vervanger. Tong is hét product bij uitstek van de Vlaamse visserij. Het is daarom erg belangrijk om de standaard hoog te leggen. De veelheid aan mogelijke vervangers, zoals andere goedkopere platvissen, maken deze soort fraudegevoelig. Een inspanning om de fraude in kaart te brengen en de geloofwaardigheid van het product hoog te houden, zou een mooie en belangrijke eerste actie zijn.

De voorzitter: Mevrouw Coudyser heeft het woord.

Cathy Coudyser (N-VA): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik begrijp dat ILVO verder werkt en innovatieve methodes vindt om eventuele fraude te detecteren. Dat is een belangrijke stap. Maar inderdaad, vooral het federale niveau heeft op dit vlak een en ander te doen. Ik ben heel blij met uw aanbevelingen in de richting van het federale niveau, want monitoring van het probleem is inderdaad de eerste stap.

Voor onze tong, die heel kwaliteitsvol is, moeten we de standaard hoog houden. De eerste actie kan zijn om dit verder in kaart te brengen om de fraude tegen te gaan, want de economische schade is echt wel groot. Het is belangrijk om met het federale niveau te overleggen en dit blijvend onder de aandacht te brengen.

De voorzitter: De heer Tommelein heeft het woord.

Bart Tommelein (Open Vld): Het is altijd jammer als er wordt gefraudeerd in de sector. Vooral het cijfer van 17 procent bij tong is sprekend. Het is ook onze populairste vissoort.

Hoe zit het met de andere soorten? Is er sprake van algemene fraude? Wie fraudeert? Gebeurt het niet eerder nadat de vis de boot heeft verlaten? En waar blijven die gefraudeerde winsten dan plakken? Toch niet bij de vissers. We hebben een kleine visserijsector. De afzet gebeurt ook via verse vis, dus aan restaurants en openbare markten. Het is in feite niet zo evident om te frauderen met verse vis. Het lijkt wel een stuk gemakkelijker als het gaat over diepgevroren vis of verwerkte vis zoals bijvoorbeeld fishsticks.

Minister, hebt u een beeld over het profiel van de vis waarmee gefraudeerd wordt?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega Tommelein, u hebt wel een punt met de verse en andere vis. Bij de verse vis moet de correcte naam in de winkels liggen, dat is iets moeilijker. De fraude gebeurt vooral bij de verwerking en bijvoorbeeld bij tong-rolletjes in saus of bij vispannetjes. Dat is ook logisch, je kunt dat nadien moeilijker gaan detecteren. Daar zitten de problemen en uiteraard zitten daar ook de winsten.

Voorts had u een gelijkaardige vraag gesteld als collega Coudyser. Ik denk dat ik haar daar vrij volledig op geantwoord heb en ook op het einde heb ik mijn zorg rond ons favoriete Vlaamse product, de tong, uitgedrukt. Bij tong is het, tot mijn eigen spijt en verrassing, vrij gemakkelijk om te frauderen. Daar moeten we onze nieuwe detectiesystemen prioritair proberen in te zetten.

De voorzitter: Mevrouw Coudyser heeft het woord.

Cathy Coudyser (N-VA): De etikettering is natuurlijk van belang. Er loopt een pilootproject in het kader van 'Visserij verduurzaamt' met de Rederscentrale en een aantal reders, waarbij een zeevisgroothandel het eerste bedrijf is dat dat kwaliteitslabel kan gebruiken. Misschien dat dat pilootproject met het kwaliteits-label daar ook al voor een stukje toe bijdraagt, tenzij ik mij daar vergis dat dat andere zaken zijn. Misschien moet op die piste ook verder nagedacht worden.

De voorzitter: Dank u wel, collega Coudyser, voor deze suggestie. Ik zie aan de mimiek van de minister dat ze dit ook zal meenemen.

De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Bart Tommelein aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het Ondersteuningsfonds voor visserij in transitie
– 2726 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Tommelein heeft het woord.

Bart Tommelein (Open Vld): Eerst en vooral wil ik u danken om de vragen over visserij eerst te plaatsen, want dat is op mijn vraag, omdat ik naar een vergadering moet van de Vlaamse Vereniging van Steden en Gemeenten (VVSG). Zoals u weet, is dat altijd belangrijk.

Minister, op 12 oktober 2017 werd het Ondersteuningsfonds voor visserij in transitie (OVIS) officieel opgericht door werkgevers en werknemers in de visserijsector. De oprichting van de vzw OVIS kwam er na het verdwijnen van de Stichting voor Duurzame Visserijontwikkeling (SDVO). De bedoeling was dat de nieuwe vzw een antwoord zou bieden op de vele uitdagingen rond verduurzaming en innovatie waar onze visserij voor staat, maar ook voor de ontwikkeling van aqua- en maricultuurprojecten, die in Vlaanderen nog steeds in de kinderschoenen staan. We hebben daar vorig week een heel uitgebreide hoorzitting over gehad, waar er toch wel wat enthousiasme was waar te nemen bij heel veel collega's hier in de commissie Visserij. Het is dan ook zo dat innovatieve en duurzame projecten kunnen worden opgestart waarin wordt verwacht dat de vzw OVIS een belangrijke rol kan spelen voor de transitie van onze visserij naar een moderne, duurzame en weerbare sector.

In antwoord op mijn vraag om uitleg nr. 3452 van 14 oktober 2020 gaf u aan dat de staatssteunregeling voor OVIS nog altijd in behandeling was bij de diensten van de Europese Commissie. Het departement Landbouw heeft de federale steunregeling op 26 september 2019 aangemeld bij de Europese Commissie. De commissie beschikt dus over een onderzoekstermijn van twee maanden na inschrijving van de aanmelding. Maar die termijn gaat in op de dag na de ontvangst van een volledige aanmelding en begint opnieuw te lopen als de diensten bijkomende inlichtingen wensen. Dat laatste is herhaaldelijk gebeurd: op 25 november 2019, op 18 maart 2020 en op 16 juni 2020 heeft de Europese Commissie bijkomende vragen gesteld. De laatste antwoorden zijn op 20 augustus 2020 door Vlaanderen aan de diensten van de Europese Commissie bezorgd.

Zolang er geen duidelijkheid is over de houding van Europa en een formele goedkeuring volgt met betrekking tot de staatssteunregeling, is het ook niet mogelijk om projecten in te dienen. Daardoor kan er ook geen projectoproep worden uitgeschreven, laat staan dat projecten zouden worden betoelaagd. Minister, het is dus een processie van Echternach, als ik het goed bekijk.

Wat is de stand van zaken met betrekking tot de Europese behandeling en goedkeuring van de staatssteunregeling voor OVIS? Zijn er nu vanuit Europa nog probleempunten gesignaleerd die een goedkeuring in de weg staan? In welke mate wordt er op de goedkeuring door Europa geanticipeerd om zo snel mogelijk een projectoproep in te dienen en projecten te kunnen betoelagen? Is er ook al meer duidelijkheid over de concrete rol die voor OVIS in de toekomst is weggelegd ter ondersteuning van het Vlaamse aqua- en maricultuurbeleid?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega Tommelein, dank u wel voor de vraag. We zitten op dit ogenblik in de laatste rechte lijn voor de goedkeuring door de Europese

Commissie over de aanmelding van de steunregeling. De voorbije maanden zijn er op een aantal momenten bijkomende vragen van de Europese Commissie beantwoord. Op 8 januari en 25 maart is er nog een overleg geweest tussen de diensten van de Europese Commissie, de vertegenwoordigers van de federale overheid en mijn administratie plus kabinet. De laatste vragen van de Europese Commissie betroffen in hoofdzaak de financiering van OVIS door het Zeevissersfonds en de financiering van het Zeevissersfonds zelf. Alle onduidelijkheden zijn ondertussen opgehelderd. De aanmelding zal binnenkort door de Europese Commissie worden afgerond. Collega, ik mag verhopen dat dit met uw goedkeuring zal zijn.

Omdat het niet toegelaten is om steun toe te kennen vooraleer het aanmeldingsdossier formeel is goedgekeurd, zijn er nog geen projecten ingediend of beoordeeld. Om die reden is er nog geen projectoproep uitgeschreven. Je moet eerst weten of je groen licht krijgt. Volgens de informatie waarover ik beschik, is er door de raad van bestuur van OVIS ook nog niet verder op een eventuele Europese goedkeuring geanticipeerd. Ik hoop dus echter dat dat snel zal veranderen.

OVIS is opgericht door de werkgevers en de werknemers in de visserijsector, met eigen vertegenwoordigers in de raad van bestuur. De federale en de Vlaamse overheid hebben elk één vaste waarnemer zonder stemrecht die de raden bijwoont. Ik vind het van belang dat de beschikbare Vlaamse en Europese middelen zo optimaal mogelijk worden ingezet. Daarom wil ik er zeker over waken dat het beleid van de bevoegde overheden en de inzet van de middelen van OVIS elkaar maximaal aanvullen en versterken. Ik zal daartoe met OVIS in overleg gaan, maar wil hier ook benadrukken dat het natuurlijk de werkgevers en werknemers in de visserijsector zijn die in dezen het laatste woord hebben.

Tot hier de stand van zaken. Ik hoop dus dat de dynamiek zich zal ontplooien als er eenmaal absolute zekerheid is over het groen licht van Europa.

De voorzitter: De heer Tommelein heeft het woord.

Bart Tommelein (Open Vld): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik weet zeker dat u ook in blijde verwachting van een positieve aanmelding bent. Dat is immers nodig. Dit is een dossier dat ik al persoonlijk heb behandeld toen ik staatssecretaris bevoegd voor de Noordzee was. Ik heb toen ook contacten gehad met uw kabinet om de zaken toch vooruit te doen gaan. Deze vraag was vooral bedoeld om een stand van zaken te krijgen. Het is een moeilijke bevalling. Ik denk dat we stilaan van een olifantsdracht kunnen spreken.

Ik heb het daarnet al vermeld: vorige week bleek er toch wel een enorm enthousiasme in de commissie Visserij over alles wat te maken heeft met de transitie naar maricultuur, aquacultuur. We hebben vastgesteld dat ons land absoluut niet aan de top van de rangschikking staat wat dat betreft, maar zelfs aan de staart. We moeten daar zo snel mogelijk verandering in brengen. Onze visserijsector is al klein. We wegen al niet zwaar op het beleid. Als we dan nog eens al die troeven uit handen geven en dit laten organiseren door onze buurlanden Frankrijk en Nederland, en zelfs Groot-Brittannië, dan gaan we nog meer in de verdrukking raken. Ik denk dat het toch wel belangrijk is dat OVIS daar in de toekomst ook belang aan hecht.

De transitie heeft niet alleen betrekking op vangtechnieken, maar ook op de vissen zelf. Door het klimaat zijn er ook heel wat verschuivingen. De kabeljauw schuift meer op naar het noorden en tegenwoordig komen we ook sardines tegen in de Noordzee. Ook dat zal moeten worden bestudeerd. Ik denk dat de werking van OVIS absoluut geen overbodige luxe zal zijn tijdens de volgende jaren.

De voorzitter: Minister Crevits, kunt u collega Tommelein bevestigen dat u in blijde verwachting bent?

Minister Hilde Crevits: Ik kan in elk geval bevestigen dat het een lange dracht is tot op vandaag, en ik hoop dat er een mooi kindje zoal worden gebaard, om in dezelfde beeldspraak te blijven.

Collega Tommelein, ik deel uw bezorgdheid. Ik zie de opportuniteiten en ikzelf neem in het programma voor het toekomstig Europees fonds middelen op voor zowel onderzoek als investeringen in maricultuur. We zijn er volop mee bezig en ik snap ook de toegevoegde waarde, maar het is wachten op groen licht. Maar zoals gezegd, is dat dus niet omdat wij het dossier laten liggen. Op 25 maart heeft nog een overleg plaatsgevonden, dat is niet lang geleden. We werken dus verder. Ik zie aan uw gelaatsuitdrukking dat u dat begrijpt.

De voorzitter: De heer Tommelein heeft het woord.

Bart Tommelein (Open Vld): Ik ben blij dat de minister aan mij ziet dat ik haar begrijp.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Chris Steenwegen aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het jaarverslag met betrekking tot het convenant Enterische emissies rundvee – 2565 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Minister, op 29 maart 2019, dat is exact twee jaar geleden, werd het convenant Enterische emissies rundvee 2019-2030 ondertekend door de Vlaamse overheid en diverse partners uit de agrovoedingsketen zoals het Algemeen Boerensyndicaat, Belbeef vzw, Belgische Confederatie Zuivel enzovoort.

Het convenant heeft tot doel om een reductie van CO_2-uitstoot en equivalenten van broeikasgassen, en dus van enterische emissies van rundvee te realiseren in de periode tot 2030, als onderdeel van het Vlaams Energie- en Klimaatplan 2021-2030, en dit ten opzichte van de enterische emissies in 2005. Onlangs werd het tweede jaarverslag gepubliceerd.

Bij de oprichting van het convenant werden vijf werkgroepen opgericht, die zich ontfermen over maatregelen gerelateerd aan de marktevolutie in de rundveehouderij, dier- en veestapelmanagement op bedrijfsniveau, voedermanagement, genetica en selectie en monitoring, borging en implementatie van maatregelen. In 2020 werden bijkomstig de werkgroepen biologische landbouw, implementatie en communicatie opgericht. Daarnaast werd in 2019 ook een wetenschappelijke werkgroep ad hoc opgericht, die wetenschappelijk advies verschaft over de verschillende maatregelen. Heel wat mensen zijn hier dus mee bezig.

Er zijn een aantal vaststellingen gedaan op basis van dat tweede jaarverslag. Inzake de marktevolutie stellen we vast dat de enterische emissies sinds 2005 niet zijn gedaald maar zijn toegenomen met 7 procent, en dat ondanks een afname met 3 procent van de totale rundveestapel. En de verwachting is, zelfs wanneer de zoogkoeienpremie worden afgeschaft, dat er nog altijd een stijging met 1 procent zal zijn tegen 2025.

Inzake een verbeterd management op dier- en bedrijfsniveau wordt communicatie opgezet om een jongere afkalfleeftijd aan te prijzen en melkkoeien langer aan te houden. Het is onduidelijk welk effect dat zal hebben op de enterische emissies.

Wie er de vakliteratuur op naslaat, kan zien dat bijvoorbeeld een jongere afkalfleeftijd vooral gezien wordt als een kostenbesparing. Het werpt ook vragen op inzake dierenwelzijn. Het zorgt ook voor een betere, hogere melkgift, maar die geeft dan spijtig genoeg weer meer enterische emissies.

In voedermanagement ziet men potentieel in de vervanging van sojaschroot door bierdraf-koolzaadschroot om de enterische emissies te reduceren. Dit reductiepotentieel werd reeds bevestigd onder bepaalde proefomstandigheden. Hetzelfde geldt voor geëxtrudeerd en geëxpandeerd lijnzaad. Maar ook hier zijn er geen cijfers over te verwachten reducties of de mate waarin boeren geneigd zullen zijn om deze maatregelen te treffen, gezien de vaak onhaalbare en vanuit CO_2-reductie onwenselijke randvoorwaarden, bijvoorbeeld inzake graskuil.

Via genetica en selectie denkt men eventueel ook resultaten te kunnen boeken. Echt ingrijpen op de genetica is echter nog niet onmiddellijk aan de orde. En rekening houdend met de tijdshorizon is dit voorlopig niet echt een concrete bijdrage.

Minister, na twee jaar werking kunnen we nog geen sterke reducties verwachten, dat is logisch. Maar wat ik lees in dat tweede jaarrapport, verontrust me toch. Het meest concrete cijfer wijst op een stijging van de enterische emissies in plaats van een daling. Alleen in het veestapelmanagement zijn er dus mogelijkheden voorzien, mits de vrijgekomen plaatsen niet opnieuw worden ingenomen, maar daarmee zal de vooropgestelde doelstelling absoluut niet worden gehaald.

Minister, hebben de werkgroepen momenteel een zicht op de te verwachten reducties binnen hun eigen werkveld? Met andere woorden, hoe is de globale doelstelling van min 0,44 megaton CO_2 toegewezen aan de verschillende werkgroepen? Is het realistisch te verwachten dat men erin zal slagen om de vooropgestelde doelstelling te halen in 2030? Gezien de voorlopige resultaten en als je het verslag leest, is dat toch niet echt hoopgevend. Wordt het geen tijd om aan andere bindende maatregelen te denken?

Is er al duidelijkheid over de manier waarop men de resultaten gaat monitoren? Dit lijkt immers erg belangrijk om te weten welke vooruitgang wordt geboekt, zodat we tijdig kunnen bijsturen. Hebben bepaalde vooropgestelde maatregelen die mogelijk een reducerend effect hebben op de enterische emissies, ongewenste effecten op het klimaat, die als negatief kunnen worden beschouwd? Worden de resultaten op nettobasis berekend?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega Steenwegen, het is nog maar twee jaar, we moeten natuurlijk een beetje oppassen om te snel conclusies te trekken. Bij de reductiedoelstelling van min 19 procent werd rekening gehouden met de langetermijnstreefcijfers voor broeikasgasemissies voor de diverse sectoren op basis van de best beschikbare mogelijkheden en inzichten voor reductie.

De doelstelling is absoluut ambitieus en het convenant is een duidelijk engagement van de sector om deze doelstelling bottom-up met de sector trachten te halen. Het convenant werd zo opgesteld dat een evaluatie van de reductie is voorzien in 2025. Als zou blijken dat de reductiedoelstelling niet wordt gehaald, zullen bijkomende bindende maatregelen worden bekeken.

De te verwachten reducties werden niet verdeeld over de verschillende werkgroepen, zijnde: marktevolutie van de rundveehouderijsector, dier- en veestapelmanagement op bedrijfsniveau, voedermanagement, genetica en selectie, biologische landbouw en monitoring, borging en implementatie.

Ik kan maar zo helder zijn. Er is in 2025 een tussentijdse evaluatie voorzien. Men heeft een engagement genomen en als we er niet geraken, moeten er extra maatregelen worden genomen.

Monitoring en borging van de vermeden emissies is een actiepunt van het convenant. De broeikasgasreducties zullen worden gemonitord via de officiële emissieinventaris broeikasgassen zoals die wordt opgesteld door de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM). De concrete uitvoering van de maatregelen zal in samenspraak met de sector worden gemonitord.

Om maatregelen te bespreken en finaal goed te keuren, worden door de werkgroepen fiches opgesteld. Deze fiches dienen niet enkel uitleg te verschaffen over de werking en potentiële reducties van de maatregel, maar ook over het voorkomen van mogelijke trade-offs. Concreet zou dit om ongewenste effecten kunnen gaan zoals verhoogde stikstofuitscheiding, verschuivingen in het rantsoen, mogelijke impact op penswerking, mogelijke carbon leakage enzovoort. Dat staat allemaal in de fiche.

Collega, ik begrijp uw vraag en ik begrijp ook dat u die nu stelt. Net omdat we de lange termijn in het oog moeten houden, hebben we gezegd dat we gaan evalueren in 2025, en ik zal me daar ook aan houden. Ik zal dat ook zeer nauwgezet monitoren. Ik heb trouwens nog overleg met de sector, omdat ze daar blijkbaar nog een aantal initiatieven in petto hebben.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Minister, ik heb het zelf al gezegd: we zijn nog vroeg in het proces. Dat neemt niet weg dat we twee jaar bezig zijn. Als je het verslag leest, dan is het niet zo duidelijk waar het perspectief eigenlijk zit. Er wordt niet zo heel veel vergaderd of overlegd in die werkgroepen. Men heeft ook geen duidelijke doelstelling binnen die werkgroepen. U hebt dat hier bevestigd.

Waar men mee bezig is, baart mij zorgen. We lezen in het convenant bijvoorbeeld: "Herkauwers zijn onmisbaar voor het sluiten van kringlopen binnen de landbouw. Runderen en andere herkauwers zetten het gras of andere voor de mens onverteerbare biomassa om naar hoogwaardige bouwstenen voor het menselijke lichaam zoals eiwitten, vetten, mineralen en vitaminen en dragen zo bij tot een gezonde en evenwichtige voeding. Op deze manier valoriseren ze grasland en nevenstromen. Voor de klimaatuitdaging specifiek wordt de rol onderstreept die runderen spelen bij de koolstofopslag onder grasland." Dat staat dus in dat convenant.

De meest concrete resultaten lijken dus te worden verwacht van voedermanagement. De voorgestelde wijzigingen in voederrantsoen betekenen echter dat het aandeel gras en graskuil sterk vermindert, van momenteel 50 tot 60 procent naar ongeveer 20 procent. Daardoor zal er minder grasland nodig zijn, waardoor bijvoorbeeld de uitstoot van CO_2 zal stijgen en de potentie van CO_2-opslag in de bodem zal dalen. Vandaar de ongerustheid die ik heb. Ik heb verschillende echo's gehoord dat diezelfde ongerustheid ook leeft bij de veehouders zelf en bij de organisaties rond de tafel, die vaststellen dat de winst die ze kunnen bieden op één vlak mogelijk teniet wordt gedaan door een negatief effect op een ander vlak. Kunt u daar nog iets over zeggen?

De voorzitter: De heer Nachtergaele heeft het woord.

Joris Nachtergaele (N-VA): Naast de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS), mest en broeikasgas zijn de uitdagingen voor onze landbouwsector legio. Ik ben echter niet zo pessimistisch. Ik denk dat het bewustzijn in de sector hieromtrent hoger is dan wat sommigen denken.

Er zijn ook wel wat technieken en emissiereducerende maatregelen, zoals het onderzoek van het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO) naar veevoederadditieven, het optimaal management van veebedrijven en een lager vervangingspercentage van melkkoeien. Het probleem dat ik zie, is dat er wel heel wat interessante onderzoeken en mogelijkheden zijn, maar dat die moeilijk geïmplementeerd geraken op het terrein. De overheid kan er misschien wel een sterkere rol in spelen om de knowhow bij de boer te brengen.

Minister, ziet u mogelijkheden om een brugfunctie te vervullen met betrekking tot die vernieuwende technieken – elke paar maand komt er wel iets nieuws naar boven – om ze te implementeren op het terrein?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Die werkgroepen gaan wel degelijk op zoek naar hun aandeel om de doelstelling van 19 procent te halen. Er zijn vijf werkgroepen opgericht bij de start van het convenant. Vorig jaren zijn er nog drie extra opgericht. Het convenant wordt dus nauw opgevolgd.

Bovendien verwachten we de grootste winst van de additieven die nog goedgekeurd moeten worden door de EU. Als die er zijn, zullen we wellicht heel snel stappen voorwaarts kunnen zetten, mits er een goed borgingssysteem is. Daar wordt nu al binnen de werkgroepen naar gekeken.

De evoluties in de sector worden meegenomen door de werkgroepen, maar de voederinspanningen zijn er om de methaanproductie bij het verbeteringsproces naar beneden te halen. Herkauwers zijn dus cruciaal om reststromen te valoriseren. En ook in die valorisatie kunnen inspanningen gebeuren om reducties te verkrijgen; u hebt er zelf eerder al naar verwezen, collega Steenwegen.

Collega Nachtergaele, wij zetten sterk in op advies- en kennisdeling. De uitdaging wordt opgedeeld in twee luiken. Als eerste gaan we maatregelen uitwerken, daarnaast moeten die breed ingang vinden en dan zal kennisdeling cruciaal zijn. We hebben daar inderdaad nog een weg te gaan.

Ook wat de innovatieve technieken betreft, worden de onderzoeksresultaten nauwgezet opgevolgd, ook binnen de stuurgroepen. Er wordt ook gekeken welke winsten praktijkomstandigheden kunnen opleveren. Collega Nachtergaele, onderzoek gebeurt vaak in gecontroleerde omstandigheden. Je moet dan kijken of je dezelfde resultaten ook in de praktijk kunt bereiken. We nemen dat mee. Ik denk bijvoorbeeld aan het voor mij bijzonder interessante onderzoek rond het gebruik van zeewier. Dat stond deze of vorige week nog in de pers. We zijn er ook echt innovatief mee bezig om te kijken of we nog extra resultaten kunnen boeken.

Mijnheer Steenwegen, voor een stukje deel ik de bezorgdheid, ik wil zeker uw bezorgdheid niet onder de mat vegen. Ik weet ook dat dit een heel belangrijk onderdeel van de strategie uitmaakt de komende jaren. Het is voor de voederproducenten een enorm belangrijk project, het is belangrijk dat ze die doelstelling halen, voor hun eigen geloofwaardigheid, maar ook voor de veehouders, omdat zij daar ook in investeren. Zij steken er ook een stuk budget in, dus ook zij willen dat de resultaten er komen. Het is dus voor iedereen cruciaal dat de beloftes of engagementen waargemaakt kunnen worden. Ik volg dit ook zelf nauw op en ik zal ook rekening houden met jullie suggesties.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Dank u wel minister dat u de bezorgdheid deelt. Zeker wat u op het einde zei, is ook waar ik aan denk. Ik denk dat het voor de veesector zelf belangrijk is dat men perspectief ziet, dat men ziet waar de

oplossingen zijn en dat men er mee in kan investeren. De druk op de sector is natuurlijk heel groot. Collega Nachtergaele heeft de verschillende dingen al opgesomd die een beetje als een zwaard van Damocles boven het hoofd hangen. Het is dus belangrijk dat we zulke processen op de voet volgen, dat we goed monitoren en kunnen bijsturen wanneer het nodig is. Als het echt nodig is, moeten we ook van koers kunnen veranderen, zodanig dat de doelstelling uiteindelijk gehaald wordt.

U hebt mijn bezorgdheid rond die voederadditieven niet kunnen wegnemen, want precies dat voederrantsoen aanpassen, leidt blijkbaar tot het verminderd gebruik van gras en graskuil. Ik denk dat dat de bezorgdheid is die binnen de veesector zelf aanwezig is: hoe moet dat dan? Ik denk dat we in die monitoring echt naar een netto-monitoring moeten gaan waar de plussen en de minnen naast elkaar worden gezet en dat we op die manier heel goed kunnen nagaan waar we staan en hoe we verder willen gaan. Ik zal u daar zeker in de toekomst verder over blijven bevragen. 2025 vind ik vrij ver. Waarschijnlijk zullen we jaarlijks naar aanleiding van dit jaarverslag toch weer even kunnen nagaan waar we staan en kijken of het al nodig is om bijkomend dingen te doen.

De voorzitter: Dank u wel collega Steenwegen, ook voor uw engagement om dit hier jaarlijks te bevragen bij de minister.

De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de afbouw van de veestapel en het voorbeeld ter zake uit Nederland
– 2708 (2020-2021)

VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de socio-economische kosten van een eventuele afbouw van de veestapel
– 2728 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Dank u wel, voorzitter. Collega's, minister, uiteraard moeten wij in Vlaanderen ons probleem zelf oplossen, maar ik denk dat Nederland een voorbeeld is qua aanpak, al is er daar op dit moment wat onrust. Naar aanleiding van de verkiezingen in Nederland stelden een aantal topambtenaren een rapport op. Ze houden rekening met niet-onbelangrijke omgevingsfactoren waar wij vaak aan voorbijgaan. Zo is er de factor van heel het toekomstige Europees landbouwbeleid, de Green Deal, waar zij rekening mee houden. Anderzijds is er ook de omgevingsfactor: we moeten ervoor zorgen dat landbouwers die zouden worden getroffen door eventuele afbouw, ook effectief een tegemoetkoming zouden krijgen. Met andere woorden, we kunnen niet zomaar bedrijven sluiten, zonder dat daar een compensatie tegenover staat. Dat zijn ook voor ons als partij twee belangrijke insteken als we over het specifieke stikstofprobleem in de landbouwsector spreken.

Ik zei het al: na de verkiezingen voor de Tweede Kamer in Nederland hebben Nederlandse topambtenaren een nota gemaakt met het oog op de regeringsonderhandelingen. Ik denk dat de situatie van de stikstofproblematiek bij ons vergelijkbaar is met die in Nederland. Met betrekking tot de stikstofproblematiek wordt gesuggereerd dat de veestapel in Nederland met minstens 30 procent zou moeten krimpen. Bij die inschatting houdt men ook rekening met alle denkbare

technologie die de stikstofuitstoot van de veeteelt doet dalen. Naast zo'n daling zou ook nog steeds alle bio-industrie rond kwetsbare natuurgebieden moeten verdwijnen. Dat maakt het nog een stuk erger. Vlaanderen zit met een soortgelijk probleem, alleszins qua aard van het probleem. De discussie over de kwantiteit is een ander gegeven, net als de vraag of het allemaal wegwaait naar Nederland of van Nederland naar hier komt waaien, zoals sommigen altijd suggereren. Aangezien het probleem soortgelijk is, is dat rapport dus ongetwijfeld ook interessant voor ons.

Minister, vandaar mijn vragen. U hebt ongetwijfeld ook kennisgenomen van dat rapport. Wat is uw reactie op het voorstel om in Nederland de veestapel met 30 procent te verminderen?

Iedereen is het erover eens dat dit een zeer degelijk rapport is. Trekt u ook conclusies uit het rapport voor de situatie in Vlaanderen? Denkt u dat het in Vlaanderen ooit zover zal komen wat die 30 procent betreft?

Ziet u alternatieven in Vlaanderen om de veestapel niet met 30 procent, of met meer of minder, te verminderen?

Ziet u specifieke gevolgen van deze voorstellen voor Vlaamse gebieden aan de grens met Nederland? Ik geloof immers wel dat er in die grensgebieden uiteraard een impact is van Nederland op Vlaanderen en van Vlaanderen op Nederland als het gaat over stikstof, maar ik geloof natuurlijk niet dat het probleem van het teveel aan stikstof in Nederland een gevolg is van wat Vlaanderen doet, of omgekeerd. Laten we stoppen met dat sprookje.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Voorzitter, collega's, ik verwijs ook naar de studie die werd opgemaakt door twee landbouweconomen van de Universiteit van Wageningen over de sociaal-economische gevolgen van diverse beleidsinstrumenten voor de agrarische sector. In hoofdzaak focust de studie op de effecten van beleidsinterventies op de toegevoegde waarde en de werkgelegenheid van het agrocomplex, maar de twee economen hebben ook bekeken wat het gevolg is voor de omvang van de veestapel. We weten allemaal dat de omvang van de veestapel, de rundveestapel in het bijzonder, in diverse landen en regio's echt wel een politiek geladen issue is geworden in het licht van de ecologische verduurzaming. Ook in Vlaanderen wordt regelmatig de eis om de rundveestapel te halveren naar voren geschoven. Onder meer met het stikstofdebat werd dit nog prominenter op de politieke agenda geplaatst.

Verduurzaming heeft een ecologische component, maar ook een economische en sociale component. Net die componenten werden ook in die studie meegenomen, wat die studie toch wel echt interessant maakt. De onderzoeksters kwamen immers ook tot de vaststelling dat het verkleinen van de veestapel een pak jobs en geld kan kosten. Dit heeft een heel grote impact op de deelsector. Het effect op de volledige economie is geringer. Ze waarschuwen ervoor dat enkel een afbouw van de veestapel geen soelaas zal bieden. Willen we de milieuproblemen echt oplossen, dan moeten we niet alleen naar de productie kijken, maar moeten we zeker ook onze consumptie aanpassen.

Ze hebben de verschillende Nederlandse beleidsmaatregelen bekeken, zoals een plafond qua stikstof- en fosfaatproductie, ingrepen in de mestmarkt en technische maatregelen. Ze becijferden dat een klimaatneutraal plafond qua stikstof- en fosfaatproductie kan leiden tot 12 procent minder melk- en vleeskoeien, 30 procent minder zeugen en 35 procent minder vleesvarkens. Ze berekenden dat dat een verlies van ongeveer 32.000 banen zou betekenen. Daarbij zijn natuurlijk ook de toeleveranciers en de dienstverlening inbegrepen. Ze hebben dit ook afgezet tegen

de toegevoegde waarde van het gehele agrocomplex. De gevolgen zijn te overzien: de krimp varieert tussen 1 en 9 procent. Voor de totale toegevoegde waarde in Nederland is dit beperkter.

Ze waarschuwen echter ook voor het zogenaamde waterbedeffect: knabbelen aan het aanbod in Nederland zal elders leiden tot compensatie als de vraag niet mee daalt. Dat is de consumptie waarover ik het daarnet had. Dat vond ik heel interessant. Volgens hen wordt het probleem dus eigenlijk verschoven.

Toegepast op Vlaanderen, waar we met onze Belgische witblauwrunderen een van de meest eco-efficiënte rassen per kilo vlees in huis hebben, kan die verschuiving een aantal onwenselijke gevolgen hebben.

Minister, hoe schat u de relevantie van die studie in?

Werd in Vlaanderen een analoge studie opgezet over de socio-economische gevolgen van een afbouw van de veestapel in het algemeen en de rundveestapel in het bijzonder?

Zal deze oefening worden gemaakt in het kader van de stikstofproblematiek, waarvoor de Vlaamse Regering heeft afgesproken om naast de ecologische, ook de socio-economische impact te berekenen?

Werd ook al nagegaan wat het zogenaamde waterbedeffect kan zijn wanneer het aanbod in Vlaanderen wordt ingeperkt, zonder dat de vraag naar vlees daalt?

Welk flankerend beleid is er volgens u nodig om het consumptiepatroon van vlees aan te passen wanneer een reductie van de veestapel op tafel zou liggen?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega's, jullie verwijzen naar een ambtelijke nota die aansluit bij de voorbereiding van een eventueel regeerakkoord. Ook in Vlaanderen wordt telkens een dergelijke insteek voorbereid. Dat is uiteraard geen beslist beleid, het is ook niet zo te lezen. Deze voorstellen zijn nog te prematuur om de gevolgen ervan in te schatten voor Vlaanderen. Ik heb ook geen inzage in de economische berekeningen achter deze analyse.

Het is wel zo dat de nota van de Nederlandse ambtenaren enkel voor bepaalde aspecten kan worden vergeleken met de Vlaamse situatie. De specifieke kenmerken van de rundveesector verschillen met deze in Vlaanderen, waardoor de analyse niet een-op-een kan worden gemaakt. Zo verschillen beide landen op het vlak van de evolutie van de ammoniakemissie en op het vlak van de emissieverdeling tussen de sectoren.

In Nederland zijn de ammoniakemissies als gevolg van de afschaffing van het melkquotum opnieuw gestegen tussen 2013 en 2017. Bij ons zijn de totale ammoniakemissies in die sector tussen 2000 en 2018 gedaald met 28 procent. Dat wil niet zeggen dat er geen taak meer is voor deze sector in Vlaanderen, maar dat is toch een belangrijk verschil.

In Nederland is de rundveesector met 55 procent de grootste bron van ammoniakemissies. In Vlaanderen is dat de varkenssector met 49 procent, terwijl de rundveesector 41 procent van de ammoniakemissies voor zijn rekening neemt. Dit heeft een impact op de effectiviteit van mogelijke maatregelen die zouden moeten worden genomen om de ammoniakemissies te reduceren.

Collega Vandenhove, ik heb op 17 maart, in antwoord op uw vraag om uitleg geantwoord, dat collega Demir momenteel in opdracht van de regering een aantal scenario's onderzoekt om tot een definitief kader te komen voor de aanpak van het

stikstofprobleem. Daarbij wordt een reductie van de stikstofdepositie bij stikstofgevoelige habitats beoogd.

De helft van die inspanningen zou al tegen 2030 gerealiseerd moeten zijn. Op grond van scenario's die gunstig passend kunnen worden beoordeeld, zullen de maatschappelijke en de socio-economische impact in beeld worden gebracht. U zult daar te gepasten tijde over geïnformeerd worden.

Collega Talpe, de studie uit Nederland waar u naar verwijst, heeft zeker haar waarde en kan voor bepaalde aspecten worden vergeleken met de Vlaamse situatie. Maar ik heb al gezegd dat die vergelijking moeilijk een-op-een kan worden gemaakt.

Er is nog geen studie over de socio-economische gevolgen van een afbouw van de veestapel in Vlaanderen uitgevoerd. Mijn administratie volgt de evolutie en de prognoses van de evolutie van de veestapel wel van heel nabij op. Zo is er in het kader van het convenant Enterische emissies een werkgroep die zich expliciet richt op de evolutie van de rundveehouderij. Die werkgroep monitort de ontwikkeling van de rundveestapel en bekijkt welke invloed deze heeft op de inspanningen die de sector moet leveren.

De oorzaak van of de trigger voor een evolutie in de veestapel beïnvloedt in sterke mate de socio-economische gevolgen ervan. Hierbij kunnen verschillende factoren en gebeurtenissen een effect hebben op de evolutie van de veestapel in Vlaanderen. Het kan gaan om elementen zoals de evolutie op de internationale markt, handelsverdragen, waaronder Mercosur en Brexit, ontwikkelingen in de retailmarkt en consumentenvoorkeuren, de dynamiek van de landbouwbedrijven, zoals ouderdom van de bedrijfsleiders, en het milieu- en klimaatbeleid. Daarbij is de afbouw of groei van de veestapel echter nooit een doel op zich, maar een gevolg van de economische of maatschappelijke context.

In het kader van de stikstofproblematiek zal inderdaad naast de ecologische ook de socio-economische impact van de reductiemaatregelen mee in rekening worden gebracht. Hiervoor werd een expertenpanel voor de aanpak van de stikstofproblematiek opgericht. Dit PAS-panel (Programmatische Aanpak Stikstof) zal onderzoeken welke budgettaire en maatschappelijke impact de maatregelen, of het niet nemen van maatregelen, hebben op burgers en bedrijven. Dit veronderstelt dus niet enkel een analyse van de ecologische, maar eveneens van de socio-economische impact.

Het waterbedeffect is een belangrijk onderdeel van de analyse. Ik wil daar nog niet op vooruitlopen, maar toch mag worden aangenomen dat de rest van de keten er alles aan zal doen om zijn marktaandeel optimaal te blijven benutten. Dit betekent dat men naar alle waarschijnlijkheid grondstoffen zal aanvoeren vanuit het buitenland.

Het waterbedeffect is reëel, zeker wanneer we de situatie vanuit een klimaatperspectief bekijken. De productie per eenheid product gebeurt veel efficiënter bij ons in vergelijking met de rest van de wereld.

Zoals u weet, heb ik recentelijk met twintig partners uit de keten en met steun van ministers Demir en Beke een Vlaamse eiwitstrategie gelanceerd. De wondere wereld van de plantaardige eiwitten interesseert mij en wordt steeds bekender voor mij. Dit houdt zowel productie, keten als consumptie in en geeft ruimte aan alle eiwitbronnen, zowel dierlijke als plantaardige. Samen met de partners zetten we in op duurzame diervoeders, duurzame dierlijke productie, meer plantaardige eiwitten, meer kansen om plantaardige eiwitten bij ons te produceren, meer productdiversiteit en, gelinkt aan uw vraag, ook duurzame eiwitconsumptie.

Binnen de eiwitstrategie streven we, vertrekkend van de voedingsdriehoek, een duurzame eiwitconsumptie na. Er zijn vier pistes: we vermijden overconsumptie of verspilling van eiwitten, we streven in het voedingspatroon een verschuiving in de verhouding dierlijke en plantaardige producten na richting meer plantaardig, we promoten diversificatie in eiwitconsumptie en alle eiwitbronnen hebben hierin hun plaats. Ik voel dat je meer ruimte voor plantaardige eiwitten kunt creëren als je ook duidelijk bent dat je niet het ene wil vergroten door het andere weg te smijten. Het is diversificatie die ons naar de toekomst zal leiden. We geven ook steevast de voorkeur aan lokale eiwitbronnen om een evenwichtig voedingspatroon in te vullen, dit vanuit het oogpunt van economische duurzaamheid.

Het streven naar een duurzame eiwitconsumptie houdt een gedragsverandering in. Consumenten zijn belangrijk, maar ook andere actoren uit het voedselsysteem spelen een belangrijke rol in het voedselgedrag. Voedselgedrag veranderen vergt daarom een collectieve inzet van ons allemaal.

Mijn antwoord is een beetje langer, maar het is ook een zeer fundamenteel vraagstuk dat heden ten dage bijzonder actueel is.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Minister, ik denk dat Nederland dit iets anders aanpakt dan wij. Maar dit is een persoonlijke en politieke beschouwing. Men benoemt daar het probleem waarover het gaat veel meer, zoals het voorbeeld dat u geeft over plantaardige eiwitten. Uiteraard staan wij daarachter, en staat iedereen daarachter. Dat antwoord wordt nu natuurlijk bijna als een typeantwoord gegeven op een aantal vragen die worden gesteld.

Dat de consument zal moeten worden overgehaald om andere gebruiken aan te nemen, dat klopt ook allemaal, maar dat neemt natuurlijk niet weg dat het probleem reuzegroot is. Het probleem in Nederland is toch voor een stuk vergelijkbaar met hier.

Minister, ik heb nog een concrete vraag. Ik weet zelf hoe het probleem zich stelt in de grensregio in Limburg, maar dat geldt ook voor Antwerpen, dat grenst aan Nederland. In welke mate onderneemt u zelf concrete initiatieven met uw Nederlandse collega? Wat me altijd een beetje verbaast, is dat alle landen in de EU gelijk zijn voor de wet, maar dat op het moment dat Nederland bepaalde maatregelen neemt, er verplaatsingen naar Vlaanderen komen. Gaat u dat goed in het oog houden, zeker en vast voor de provincies die grenzen aan Nederland, zodat, als er bepaalde maatregelen worden genomen, we niet opnieuw een hele verhuis krijgen vanuit Nederland naar Vlaanderen?

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Minister, ik dank u voor uw uitgebreid antwoord. Het hoort deels in de commissie Leefmilieu thuis, maar als gevolg van de andere invalshoek vond ik het toch belangrijk om dit ook hier op tafel te leggen.

Het is heel interessant dat ze niet kijken naar de quick wins, maar dat ze het volledige plaatje in ogenschouw nemen. Dat is belangrijk, zeker als er in de komende maanden belangrijke beslissingen genomen moeten worden omtrent deze thematiek.

Voor bepaalde natuuraangelegenheden kijken we meestal naar het mondiale of Europese niveau, terwijl we in Vlaanderen echt wel heel wat inspanningen leveren. Zo is er het relaas van het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO) dat we in Europa met 25 miljoen koeien dezelfde melkproductie

realiseren als in India met 125 miljoen koeien. Ik wil daarmee zeggen dat er zeer grote verschillen zijn en dat we alles steeds op maat moeten bekijken.

De nota is zeker waardevol. Ik vind dat waterbed zeker iets om mee te nemen.

U had het ook over de werkgroep Rundveestapel, die monitort. Zal er over die bevindingen teruggekoppeld worden? Zo ja, binnen welk tijdsbestek?

Wat is de timing voor de expertengroep met betrekking tot stikstof en de sociaal-economische gevolgen?

Hoe zit het met de impactstudie over een zoogkoeienpremie? Is daar al werk van gemaakt? In het regeerakkoord staat dat er hervormd moet worden naar een duurzaam alternatief. Wat is de stand van zaken op dat vlak?

De voorzitter: De heer Nachtergaele heeft het woord.

Joris Nachtergaele (N-VA): Het stikstofdossier is waarschijnlijk het belangrijkste dossier van dit jaar. We moeten een antwoord bieden op een problematiek die al ver teruggaat. De habitatrichtlijn dateert al van 1992. Het is nu niet meer van willen, maar van moeten. Er is het arrest.

Dit overstijgt de problematiek die wij hier behandelen. We zitten met het mes op de keel en dreigen vast te lopen in het vergunningenbeleid. Ik heb begrepen dat er achter de schermen aan een oplossing wordt gewerkt door de drie leading ladies van de Vlaamse Regering.

Ik wil nog eens benadrukken dat het belangrijk is om tot een gedragen oplossing te komen, gedragen door de wetenschap, maar ook een oplossing die rekening houdt met de socio-economische realiteit van de landbouwers. Ik wil nog eens een oproep doen naar gedragenheid, naar het werken aan een sterke oplossing, een degelijke oplossing die doortastend is en eindelijk een antwoord en rechtszekerheid biedt, niet alleen voor de landbouwsector maar ook voor de bredere sociaal-economische sector in Vlaanderen.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Dit is inderdaad iets dat ons allemaal bezighoudt. Om een goed debat te kunnen hebben, moeten we altijd proberen zo correct en objectief mogelijk de gegevens weer te geven. Minister, als u Nederland en Vlaanderen vergelijkt, dan zegt u dat de emissie van ammoniak in Nederland is gestegen, en u neemt daarvoor een korte periode die zeer dichtbij ligt. U zegt dat die in Vlaanderen is gedaald met 28 procent en vertrekt daarvoor van 2008, terwijl we weten dat de daling vooral tussen 2008 en 2013 heeft plaatsgevonden. In de laatste zes tot zeven jaar is er ook geen daling meer in Vlaanderen. Laat ons toch proberen correct te zijn en het probleem niet onder tafel te vegen. Het is belangrijk om zo objectief mogelijk van de feiten te vertrekken en op basis daarvan het debat te voeren. Het probleem is er en we kunnen het niet wegtoveren.

Ik ben blij dat de voorzitter van CD&V een heel duidelijk standpunt heeft ingenomen over Mercosur, want het waterbedeffect is iets dat op wereldschaal speelt. Ik vind het dus uiterst belangrijk dat de Vlaamse Regering het duidelijke standpunt inneemt dat we echt niet akkoord kunnen gaan met een Mercosurakkoord, waarbij vlees wordt geïmporteerd dat niet aan de voorwaarden voldoet die wij onze eigen boeren opleggen.

Minister, u zegt dat de groei of de daling van de veestapel een economische of maatschappelijke evolutie is, maar het is vooral een bestuurlijke of regelgevende evolutie. De vleesveesector krijgt gemiddeld meer dan 80 procent subsidie om te

bestaan! Dat is geen economische werkelijkheid, dat is een pure politieke beslissing om die steun te verlenen. Dat is een ander aspect, iedereen doet wat hij wil, maar de overheid, de maatschappij, het bestuur hebben de taak om te besturen en doen dat vandaag door heel veel steun te geven aan die sectoren. Zonder die steun zou de sector al totaal onleefbaar zijn. Ik ben niet tegen die steun, maar we moeten het zo voorstellen dat we vanuit de overheid een sturing doen en dat we in de toekomst mogelijks een andere sturing doen.

Tot slot, collega Talpe, dat waterbedeffect is inderdaad belangrijk. We zien vaak dat als men duwt, het op een andere plek omhoogkomt. We moeten altijd goed beseffen dat er nog iets anders meespeelt en dat is de milieugebruiksruimte. Als de uitstoot op een bepaald moment op een bepaalde plek te hoog wordt, heb je die impact daar ter plaatse. Die is niet verplaatsbaar.

Stel dat we zouden kiezen voor een afbouw van de veestapel, en we verlagen zo de uitstoot hier bij ons, dan krijg je misschien ergens anders de productie die naar hier dan wordt geïmporteerd. Dat zal nog altijd een mogelijke oplossing zijn, het teveel aan uitstoot hier. De uitstoot zou moeten worden gespreid, omdat de milieugebruiksruimte op een bepaalde plaats gewoon beperkt is. Dat is een fysische wetmatigheid. Ik volg dat. we moeten daar heel voorzichtig in zijn. Het is niet altijd 100 procent geldig.

Minister, uw collega-minister, minister Demir, heeft naar aanleiding van de discussie over de veestapel in de commissie eens gezegd dat ze naar een regionale verdeling keek. Er zijn regio's waar de druk heel hoog is, omdat er een hoge concentratie is aan veestallen. Men zou een regionaal onderscheid kunnen maken. Steunt u dat? Wat denkt u van deze piste? Zijn er nog andere mogelijkheden waaraan u denkt?

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (CD&V): Ik sluit me aan bij deze vraagstelling.

We moeten om ons heen kijken naar al wat leeft en gebeurt. We kunnen daar zeker lessen uit trekken. Nederland nu ophemelen als hét voorbeeld van dé aanpak, daar heb ik toch wat moeite mee. Er zijn al heel wat debatten gevoerd, ze hebben al heel wat wendingen en keringen genomen, omdat de zaken niet helemaal klaar en duidelijk waren op het moment dat er keuzes gemaakt werden.

In die zin, minister, ben ik heel blij dat u alle pistes die belangrijk kunnen zijn op ecologisch vlak, wilt openlaten. U wilt een toetsing doen op ecologisch vlak, maar evengoed op socio-economisch vlak. Dat is een heel belangrijk uitgangspunt dat we in deze discussie moeten meenemen en niet mogen loslaten, vooraleer we keuzes of beslissingen in bepaalde richtingen nemen. Dat zou niet wijs zijn als we later moeten terugkeren. Dat gaat het debat niet ten goede komen. Ondersteuning? Zeker. We moeten de hele samenleving ondersteunen, vooral de socio-economische en ecologische impact. We moeten die zaken naast elkaar leggen om te zien welke maatregelen effectief nodig zijn.

Wat de internationale context betreft, moet ik vaststellen dat deze – we moeten inderdaad correct omgaan met cijfers en gegevens – de ene keer goed uitkomt en de andere keer minder goed. Ik kan alleen de collega's ook oproepen om daar consequent in te zijn. Het is belangrijk dat onze eigen uitstoot naar de meest ecologische productie gaat, wetende dat onze lokale markt eigenlijk een Europese markt is, en dat het dus eigenlijk ook een regionaal verhaal is. Waar we sterk in zijn, mogen we zeker niet achteruit laten schuiven om elders een groter probleem te creëren. Dat zou zelfs een beetje egoïstisch zijn als we dat uit het oog zouden verliezen. Ik hoop dat die elementen ook worden meegenomen, ook op

internationaal niveau. Ik ga ervan uit, minister, dat u dat element ook zeker meeneemt.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Dank u wel. Het is goed om eens een aantal standpuntinnames te horen, en de blik van anderen op deze problematiek.

Eerst en vooral, de twee vragen gingen dus over twee verschillende rapporten, maar dat weten jullie natuurlijk. Het thema was hetzelfde: de veestapelreductie.

Collega Vandenhove, de eiwitstrategie en het consumentengedrag zijn ook cruciale elementen om hierin vooruit te gaan. Ik heb geprobeerd daar uitleg over te geven. De reden waarom ik nu ook zo fors inzet op plantaardige eiwitten, heeft ook te maken met de interesse in die plantaardige eiwitten die we bij consumenten zien. Ik vind dat een goede zaak, maar dan moeten we ook alles op alles zetten om daar op een goede wijze op te kunnen inspelen.

Zoals ik zei, de situatie is niet een-op-een vergelijkbaar. Ik zal sowieso een en ander aankaarten bij mijn Nederlandse collega, zodra de nieuwe regering is samengesteld. Collega Demir heeft dat ook al gedaan. Mijn kabinet heeft vorige week nog een overleg gehad met de Nederlandse landbouwraad, die in Brussel zetelt. Er is afgesproken om nauw contact te houden over een aantal dossiers die zowel bij hen als bij ons zeer actueel zijn.

Collega Vandenhove, de grensgebieden zijn terecht een aandachtspunt. Uiteraard moeten we de impact van het beleid op onze grenzen ook in de gaten houden. U duidt hiermee op de uitdaging om ervoor te zorgen dat we problemen niet gewoon verhuizen over de grens, of omgekeerd, dat ze allemaal bij ons komen als een ander land strenger wordt. Dat is een probleem. Ik heb me al kwaad gemaakt. Ik probeer ook te zoeken naar reglementering om een aantal situaties die ik niet wenselijk vind, uit de wereld te helpen, maar intra-Europees is dat niet zo evident. Ik erken echter de problematiek.

Collega Talpe, wat de terugkoppeling van de werkgroepen betreft: ik zal de commissie uiteraard op de hoogte houden over de nieuwe inzichten die er zijn in deze en andere dossiers. Ik heb ook verwezen naar de werkgroep Enterische emissies. Die monitort de rundveestapel in het bijzonder. Onze administratie monitort ook de andere veestapels. Die gegevens zijn publiek.

We zijn in het kader van het nieuwe gemeenschappelijke landbouwbeleid (GLB) ook aan het onderzoeken hoe we de zoogkoeienhouderij kunnen ondersteunen om klimaat- en milieuprestaties te blijven leveren.

Collega Nachtergaele, ik ben zeer, zeer blij met uw tussenkomst over een gedragen oplossing in het stikstofdossier. Voor mij is dat een van de moeilijkste dossiers die deze legislatuur mijn pad kruisen. Misschien overdrijf ik nu, maar ik denk eigenlijk van niet. Aan de ene kant is er immers een absolute nood aan rechtszekerheid, ook bij onze landbouwbedrijven, maar niet alleen in de landbouw, ook in de industrie overal. Zonder rechtszekerheid kan de economie niet draaien. Dit moet ook worden gedragen. Als de ene of de andere groep zich helemaal verstoten voelt met betrekking tot de oplossing die wij zoeken, dan zal alles wat we doen immers juridisch fel worden aangevochten en zitten we ook zwaar in de miserie. Er is ook het toekomstperspectief. Collega's, u mag veel van mij vragen, maar ik zal níet aanvaarden, 'read my lips', dat we met de maatregelen die we nemen, een hele sector in de dieperik rijden. Dat wil ik dus niet. Dat betekent niet dat we niet toekomstgericht moeten nadenken over hoe we sectoren kunnen laten bloeien, maar het kan niet de bedoeling zijn dat we één sector bij manier van spreken eigenlijk gaan liquideren. Niemand vraagt dat echter, natuurlijk.

Collega Steenwegen, wat de daling qua ammoniak de jongste jaren betreft: ik vind dat een heel relevante opmerking die u maakte. Ik verwijs naar de toelichting in de commissie Leefmilieu over het stikstofdossier. De Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) heeft daar toegelicht dat er de afgelopen jaren sprake was van een daling van de ammoniakemissie. Die was beperkt, maar er was wel een daling. Collega's, ik ben bijzonder geïnteresseerd in de cijfers van 2019. Ik heb gezien dat daar een knik is in de curve, maar tot op vandaag heeft niemand mij de precieze cijfers bezorgd. Ik vind dat op zijn zachtst gezegd vreemd.

Collega Steenwegen, ik ben blij dat u ook blij bent over de standpunten die mijn voorzitter over Mercosur inneemt. Vlaanderen heeft natuurlijk wel een open economie. We moeten dus ook vanuit dat perspectief naar handelsakkoorden kijken, maar we moeten tegelijk ook onze lokale economie beschermen. Collega, we zijn het roerend eens op dat vlak. Dat geldt zeker voor strategische sectoren zoals de landbouw. We zijn het vaak oneens, maar op dat punt zijn we het roerend met elkaar eens dat het nemen van maatregelen om het milieu te beschermen waarbij een akkoord wordt gesloten en zaken van elders zonder bescherming hier kunnen binnenkomen, als een tang op een varken staat, om in de sector van het vee te blijven.

Collega Steenwegen, voor zover ik weet, hangt enkel gekoppelde steun vast aan het aantal zoogkoeien. Dat is wel gedaald met 24 procent in de laatste twaalf jaar. Dus zeggen dat het beleid de productie omhoog stuurt, lijkt me dan ook iets te kort door de bocht. We hebben in het regeerakkoord een afspraak gemaakt over hoe we met die zoogkoeienpremie omgaan.

Wat uw vraag over de grenspolitiek betreft, heb ik al een antwoord gegeven naar aanleiding van de vraag van collega Vandenhove. We moeten ervoor zorgen dat emissies de grens niet oversteken, maar we moeten er ook voor zorgen dat boeren uit de buurlanden die stoppen, niet gewoon hier hun ding komen doen. Daar ben ik echt wel gevoelig voor.

Collega Rombouts, uiteraard deel ik uw bezorgdheden. Ik zal ze ook meenemen naar het Europese niveau. Het risico op het verplaatsen van de productie, het streven naar een level playing field, de internationale handelsakkoorden zijn heel belangrijk om nauwgezet te worden opgevolgd. Dit is een heel moeilijk dossier waar men heel gemakkelijk tot een zware polarisering komt. Daarom grijp ik nog eens terug naar de zin van collega Nachtergaele: het delicate zoeken naar het juiste evenwicht. Dit is de reden waarom dit een van de moeilijkste dossiers is van deze legislatuur.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Minister, ik dank u voor het uitgebreid antwoord en ik dank de collega's voor hun reactie. Zo hebben we nog eens kunnen debatteren over dit onderwerp, dat nog wel een aantal keer zal terugkomen.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Minister, ik dank u voor uw antwoord en voor uw vurige verdediging. Deze sector verdient inderdaad onze bijzondere aandacht. We moeten echt nuance aanbrengen in dit debat en absoluut niet polariserend werken. Die studie is enorm waardevol, maar er zijn inderdaad verschillen tussen Nederland en Vlaanderen. We moeten onze beslissingen afstemmen op de Vlaamse realiteit, maar dat neemt niet weg dat we zeker in overleg moeten treden met Nederland. Dat is nu ook gepland en daar ben ik blij om.

Ik zal de terugkoppeling van de werkgroepen volgen.

Wat tot slot de zoogkoeienpremie betreft, sprak u over onderzoek. Ik neem aan dat dit dan ook een impactanalyse inhoudt. Ik zal u daar later nog over bevragen.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Tom Ongena aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het voorzien in proefomgevingen voor het verduurzamen van de landbouw – 2731 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Minister, mijn vraag sluit natuurlijk aan bij de vorige vragen.

Zoals we weten, staat de stikstofproblematiek weer helemaal op scherp. Alle actoren zijn volop bezig met het nemen van spierversterkende middelen voor het touwtrekken dat er zit aan te komen tussen landbouw en natuur, tussen landbouw en andere sectoren. Het debat gaat immers vaak over afbouw en vermindering en dat doet natuurlijk niemand graag. Het leidt tot jobverlies en minder toekomstperspectief voor mensen met gezinnen. Maar er is misschien wel een uitweg, of toch gedeeltelijk – daar ben ik echt van overtuigd –, namelijk door nog meer te kiezen voor innovatie. We zien dat ook in het energiedebat, waar iedereen ervan overtuigd is dat we de uitdaging kunnen aangaan om meer te kiezen voor innovatie. Dat is iets dat we ook volop moeten doen in de landbouw. Voor alle duidelijkheid, dat gebeurt vandaag natuurlijk al. Het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO) levert voortreffelijk werk en lanceert technieken voor veestallen, veevoeders en andere toepassingen.

Wanneer men met betrokkenen uit de sector spreekt, dan blijkt echter dat we daar nog meer kunnen doen. Mijn excuses, collega's, maar men verwijst daarvoor opnieuw naar Nederland, waar men toch iets voluntaristischer omgaat met innoverende technieken. Heel concreet is het dan vaak dat men de landbouwer zelf de kans geeft om proefprojecten op te starten. We hebben natuurlijk ook proefstallen, maar die zitten vaak bij ILVO, terwijl Nederland er ook voor kiest om boeren zelf de kans te geven nieuwe technieken uit te testen. Als die goed blijken te werken, krijgen ze er ook de nodige erkenning voor. Je moet daar natuurlijk de ruimte voor geven en dan kom je in een debat over regelluwe zones, die we in Vlaanderen in verschillende sectoren al kennen, maar waarvan de mogelijkheden in landbouw nog niet helemaal zijn uitgeput.

Minister, bent u bereid om meer mogelijkheden te creëren voor boeren om innovatieve projecten te starten met het oog op het verduurzamen van de landbouw en daarvoor dan ook te werken met regelluwe proefzones? Overweegt u daarvoor een projectoproep te doen? Vaak is dat in het verleden een nuttig instrument gebleken om zulke zaken op te zetten.

Zult u te rade gaan bij uw Nederlandse collega – wie dat ook moge worden – over het voluntaristisch erkennen van emissiereducerende technieken en het stimuleren van innovatie in het algemeen?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega Ongena, ik onderschrijf met u het belang van innovatie met het oog op het verduurzamen van onze landbouw. Ik ben het dan

ook met u eens dat we die innovatie, zoals nieuwe technieken, nog meer moeten stimuleren en ondersteunen.

Veehouders worden terecht beschouwd als ondernemers. Dat houdt in dat zij door het houden van dieren een aanvaardbaar en rechtvaardig inkomen willen realiseren en hun bedrijf ontwikkelen, rekening houdende met de draagkracht van de omgeving. Het is aan ons om ondernemers te ondersteunen door een innovatievriendelijke omgeving te creëren. Dit moet meer ruimte geven voor innovaties op het niveau van producten, processen, organisatie of vermarkting. Dit kunnen zoals u aangeeft proeftuinen of proefstallen zijn met aangepaste regelgeving waarbij veehouders zelf, met ondersteuning en onder supervisie van administratie en onderzoek, onder gecontroleerde omstandigheden op kleinere schaal kunnen experimenteren met innovatieve concepten en producten.

Op het vlak van nieuwe emissiereducerende technieken zijn er nu al subsidiemogelijkheden binnen de maatregel projectsteun voor innovatie in de land- en tuinbouw. Momenteel loopt er een projectoproep voor projectsteun voor innovatie tot 30 april 2021.

Wat de erkenning van emmissiereducerende technieken betreft in het kader van de vergunningverlening is dit vanzelfsprekend een bevoegdheid van minister Demir. Ik zal hierover met haar contact opnemen om de mogelijkheden hiertoe af te tasten.

Aangezien men ook in Nederland met gelijkaardige problemen wordt geconfronteerd, is het een waardevolle suggestie om eens bij de Nederlandse buren te gaan kijken. Ik wacht hiervoor op een nieuwe regering en zal uw suggestie dan ook zeker ter harte nemen.

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Minister, het was voor mijn tijd in deze commissie, maar ik heb begrepen dat de commissie in 2015 specifiek hierover op bezoek is geweest in Nederland. Dat was bij een Nederlands bedrijf dat dit toepast, dat de mogelijkheid heeft gekregen om zelf innovatief wat uit te proberen. Als we gaan uitproberen, dan betekent dat ook dat je de boer die de moeite doet, de inspanning levert en de investering doet, de kans geeft om te falen. Dat is de essentie van uitproberen, van trial-and-error, zoals dat zo mooi heet.

We kunnen echt nog meer kiezen voor innovatie en we moeten de boer op het terrein de kans geven om daar zelf stappen in te zetten. Dan moeten we natuurlijk ook de boer die dat doet, niet bestraffen als zou blijken dat de technieken die hij heeft gebruikt, niet werken.

Minister, ik ben heel blij dat u meer die kaart wilt trekken en dat u in overleg wilt gaan met Nederland. Ik geef u alvast deze bekommernis mee: geef de ruimte aan boeren die mislukken door hen niet te bestraffen. We moeten hen juist aanmoedigen om op het terrein te experimenteren. De expertise zit vaak bij de boer zelf en in zijn veestal.

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (CD&V): Minister, in het verleden heb ik hier ook al een aantal vragen over gesteld. Ik ken het Nederlandse systeem. Het zijn minder de overheid en onderzoeksinstellingen die stallen bouwen om de systemen te toetsen. Ze kijken wel op welke manier de sector zelf geïntegreerd in de huidige praktijk nieuwe technieken kan uitproberen om dan eventueel tot erkenning over te gaan.

Zoals de heer Ongena heeft meegegeven, moet er zeker ook iets voor de verzekeringszones worden voorzien. Als een landbouwer investeert in een innovatief

systeem maar dit niet de vooropgestelde resultaten bereikt, dan moet er een vangnet of een verzekeringszone zijn om de bedrijfsvoering te kunnen aanpassen, zonder daar grote problemen mee te krijgen. Dat is in Nederland ook zo en er zijn dus wel degelijk mogelijkheden om dit op te vangen.

Het kan een aanvulling zijn om versneld een aantal nieuwe innovatieve technieken te erkennen. De wijze om nu tot erkenning te komen, vergt een hele weg. We staan voor grote uitdagingen en innovatie is daarin een belangrijk onderdeel. Als het mogelijk is om versnelling aan te brengen in de erkenningsprocedure, dan moet dat nader worden bekeken en toegepast.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Zoals gezegd, zal ik hierover met minister Demir overleg plegen.

Ruimte geven om te experimenteren is een van de knelpunten waarom het probleem vandaag nog niet is uitgerold in Vlaanderen. We moeten een sluitende en rechtszekere oplossing hebben voor de boeren die investeren in nieuwe technieken, waarvan de resultaten op voorhand niet voor 100 procent gegarandeerd kunnen worden. Dat is lastig. Ik zie de twee collega's bevestigend knikken. Als we daar de sleutel hebben gevonden, dan kunnen we vooruit.

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Ik moedig u aan om die sleutel te gaan zoeken, want het is cruciaal. Het hele stikstofdebat is te vaak een debat van afbouwen en afbreken, maar houdt heel weinig rekening met de gevolgen daarvan voor veel gezinnen in onze landbouwsector, terwijl we echt volop de kaart van innovatie moeten trekken. Daar zit zeker een uitweg in. Het is waarschijnlijk niet de volledige uitweg, maar misschien toch al een groot deel ervan. Laat ons meer ruimte geven aan nieuwe technieken, maar geef de boeren ook de ruimte om te experimenteren. Misschien kunnen we daarmee al een heel eind op weg in het stikstofverhaal.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Chris Steenwegen aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over genetisch gemodificeerde organismen en de Europese raadpleging met betrekking tot de CRISPR-methode
– 2626 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Transgenese is een ggo-techniek (genetisch gemodificeerd organisme) van de eerste generatie, waarbij een vreemd gen overal in het genoom van de gastheer wordt ingebracht. Deze techniek is gedateerd en wordt steeds meer bekritiseerd. Wetenschappers ontwikkelden verschillende nieuwe methoden, waaronder het zogenaamde gericht bewerken van het genoom van een organisme, of 'genome editing'. Dit is een methode waarbij men het genetisch materiaal van een organisme doelgericht aanpast op een specifieke plaats in het genoom.

CRISPR/Cas9 is daarvan de meest gebruikte methode. Moleculaire scharen die in de cel worden ingebracht, worden op een specifieke plaats in het DNA gericht en knippen het door. Het DNA wordt dan op de gewenste manier gerepareerd door de eigen herstelmechanismen van de cel. Vaak wordt een sjabloon van gids-DNA

ingebracht om de reparatie te sturen. Deze fase genereert ook genetische fouten. De genome editing kent dezelfde risico's als de oudere technieken.

Deze nieuwe ggo's worden sinds het arrest van 25 juli 2018 van het Europees Hof van Justitie beschouwd als ggo's die onderworpen zijn aan de richtlijn 2001/18/EG van het Europees Parlement en de Raad, van 12 maart 2001, betreffende de vrijwillige verspreiding van genetische gemodificeerde organismen in het leefmilieu. Dit nieuwe type van ggo's is dus ook onderworpen aan risicoanalyses naar impact op gezondheid en leefmilieu, en aan traceerbaarheid, en moet dus geëtiketteerd worden vooraleer ze op de markt kunnen worden gebracht.

Daarom heeft de commissie hierover een raadpleging georganiseerd onder de lidstaten en de betrokken sectoren. Die raadpleging vormt de basis voor een studie die de commissie uitbesteedt over de nieuwe technieken. De resultaten van zowel de raadpleging als de studie zullen op 30 april van dit jaar gepubliceerd worden. De Raad heeft ondertussen, verwijzend naar de nieuwe technieken, laten weten dat er substantiële vooruitgang werd geboekt in die nieuwe technieken in zoverre dat die volgens de Raad niet kunnen vallen onder toepassing van de richtlijn 2001/18/EG, in tegenstelling dus tot de mening van het Europees Hof van Justitie.

In verband met de stellingname van België in dit dossier heb ik volgende vragen: op welke manier wordt momenteel binnen België gewerkt aan een standpunt? In hoeverre is Vlaanderen daarbij al betrokken? Wat is het standpunt dat door Vlaanderen in dat overleg wordt ingenomen?

Bent u en is de Vlaamse Regering van oordeel dat de nieuwe ggo's vallen onder de toepassing van richtlijn 2001/18/EG?

Op welke manier werd dit standpunt gevormd? Is dat het resultaat van overleg? Met wie en wanneer? Is het correct dat ook het Vlaamse Instituut voor Biotechnologie (VIB) werd geraadpleegd?

Wanneer zal de Raad de studie bespreken, en zal deze studie openbaar worden gemaakt?

Kunt u bevestigen dat de input van Vlaanderen tijdens die raadsvergaderingen eerst afgestemd zal worden met de verschillende betrokken commissies, aangezien het hier over een thematiek gaat die natuurlijk vele raakpunten heeft?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: De bevoegde federale en gewestelijke autoriteiten hebben in het verleden rond dit thema samengewerkt via een ad-hocwerkgroep van het Coördinatiecomité Internationaal Milieubeleid (CCIM). De groep zal indien nodig opnieuw kunnen worden samengeroepen in het licht van de evaluatie van de resultaten van de studie en een eventueel voorstel van de Europese Commissie. Alle betrokken overheden zijn op de hoogte en stand-by en zullen hieraan werken zodra er voldoende duidelijkheid is over welke stappen de Europese Commissie effectief wil zetten. Maar zover staan we vandaag nog niet.

Van de uitspraak van de Raad waar u in uw vraag naar verwijst, dat er substantiële vooruitgang werd bereikt in die nieuwe technieken, waardoor die niet kunnen vallen onder toepassing van de richtlijn 2001/18/EG, zijn wij eigenlijk nog niet op de hoogte. Ook onze federale collega's zijn daar blijkbaar nog niet van op de hoogte. We hebben dat ook nagevraagd naar aanleiding van uw vraag.

Maar de FOD Volksgezondheid heeft wel een aantal stakeholders, waaronder het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO), geconsulteerd over de toepassing van de ggo-regelgeving voor wat betreft CRISPR-mutanten,

onder meer in functie van het beantwoorden van een enquête die door het Directorate-General for Health and Food Safety (DG SANTE) van de Europese Commissie is opgestart. En zowel ILVO als VIB hebben deelgenomen aan internationale discussies met experten over de mogelijkheden van deze nieuwe technologie. Dat is allemaal duidelijk, maar die standpuntinname is mij nog niet bekend.

Ik kom tot uw derde vraag: net zoals het federale niveau heeft Vlaanderen hierover nog geen officieel standpunt geformuleerd in de Raad. Bij het formuleren van een officieel standpunt zullen wij ons verder uitgebreid informeren en uiteraard zullen we hier ook de verschillende betrokken administraties bij betrekken. Die zitten in een interdepartementaal overlegcomité dat recent opgericht is. Dus we maken ons wel klaar om een standpunt te kunnen innemen.

Collega, ik herneem hier graag nog eens hetgeen we ongeveer een jaar geleden in deze commissie hebben besproken: op Vlaams niveau zijn we voorstander van duidelijkheid rond CRISPR. Zoals de wetenschappers stellen, creëren nieuwe technieken zoals CRISPR een aantal voordelen. Het selectieproces voor nieuwe rassen en variëteiten zou versneld en meer doelgericht kunnen gebeuren. Er moet natuurlijk ook aandacht zijn voor mogelijke risico's, maar ook aandacht voor alle kansen.

Wetenschappelijk gezien is CRISPR-mutagenese een technologie die toelaat om een gerichte mutatie te gaan introduceren waarvan men dan al weet wat het effect zal zijn. Dat biedt opportuniteiten, zeker voor de plantenverdeling. Op die manier kun je dus een zeer efficiënte manier bekomen om gewassen te doen groeien die bijdragen tot een duurzamere landbouw. We kunnen bijvoorbeeld schimmelresistentie vermelden waardoor pesticidegebruik drastisch kan worden gereduceerd. Dat is dan weer een belangrijke doelstelling binnen de Green Deal en de Farm-to-Forkstrategie. Dus daar zijn ook wel positieve elementen in.

ILVO en VIB geven aan dat dit een nieuwe technologie is die ons kan helpen om stappen voorwaarts te zetten. Daarom hebben ILVO en VIB samen met 134 Europese onderzoeksinstellingen, waaronder onze universiteiten, hierover ook vorig jaar een position paper ondertekend.

Vorige zomer zijn twee onderzoeksters die de CRISPR-technologie ontwikkelden, geëerd met de Nobelprijs voor Scheikunde. Dat toont ook aan dat de internationale wetenschap het potentieel hiervan duidelijk erkent.

De studie zal in de Raad Landbouw en Visserij van 31 mei 2021 worden besproken, en op ambtelijk niveau is er een vergadering van het gemeenschappelijk permanent comité in mei. De Europese Commissie zal daarna dan de studie op haar website publiceren, veronderstel ik.

Zoals u weet, betreft dit een federale bevoegdheid, maar we zullen zoals altijd vanuit Vlaanderen één gecoördineerd standpunt meegeven, rekening houdend met ieders bevoegdheden en de gevoeligheden die leven. Dat standpunt moet dan worden ingebracht in de intra-Belgische besprekingen die plaatsvinden tijdens de coördinatievergaderingen van de directie-generaal Europese Zaken en Coördinatie (DGE), waar onze Belgische positie wordt bepaald.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Minister, dank u wel. Dat is een heel duidelijk antwoord. Dat geeft toch veel klaarheid over de procedure die wordt gevolgd en welke stappen allemaal zullen worden gezet. Het was ook de intentie van mijn vraag om daar wat duidelijkheid over te krijgen.

Dit is een belangrijk proces. Zoals we weten, is er ook een maatschappelijk debat met verschillende standpunten hierover. Het is belangrijk dat dat op een

zorgvuldige manier gebeurt en dat alle afwegingen en bezorgdheden worden meegenomen, dat dat op een brede manier gebeurt. Ik ben dus tevreden met uw antwoord. Ik heb ook geen bijkomende vraag. Ik denk dat procedureel en zo voor mij alles duidelijk is. We komen hier natuurlijk op terug, denk ik dan, wanneer we wat verder in die procedure zijn en er wat meer duidelijkheid komt over wat er op Europees vlak werd beslist.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Een jaar geleden heb ik in deze commissie ook een vraag gesteld over CRISPR. Ik heb toen gepleit voor voortschrijdend inzicht, op Europees niveau, maar ook intra-Belgisch, om die technologie toch voldoende kansen te geven, om die niet meteen mee in de zak van de traditionele ggo-technieken te steken. Ik denk dat voorzichtigheid uiteraard geboden is. Dat lijkt me ook de insteek te zijn van de vraag van collega Steenwegen. We moeten ons bewust zijn van de maatschappelijke risico's die aan zulke technieken vasthangen, maar anderzijds bieden ze ook enorm veel opportuniteiten. Gezien de uitdagingen die de Europese Unie met de Green Deal wil aangaan, zullen we alle technologische hulp kunnen gebruiken die voorhanden is om die doelstellingen te verwezenlijken. Ik denk dat CRISPR daar een van is. Ik denk dat Vlaanderen er ook alle belangrijk bij heeft om dat verder te ondersteunen. We zijn nog altijd een wereldspeler op het vlak van onderzoek naar die techniek, qua biotechnologie. Ik stel dus voor dat Vlaanderen daar toch het voortouw in blijft nemen, dat de Vlaamse overheid dat ook blijft ondersteunen en het standpunt ook Europees blijft uitdragen dat dat onderzoek zijn meerwaarde heeft, dat die techniek ons kan helpen, dat dat kansen zijn. We moeten ons uiteraard bewust zijn van een aantal maatschappelijke dreigingen die daar ook bij te pas komen, maar die volgens mij wel controleerbaar zijn.

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Voorzitter, ik sluit me aan bij collega Coel. Ik heb daarnet ook een vraag gesteld over innovatie, met betrekking tot emissiereductie. CRISPR, en bij uitbreiding ggo's, dat is natuurlijk ook pure innovatie. Europa staat daar eigenlijk veel te huiverachtig tegenover. We moeten natuurlijk altijd goed de gevaren in het oog houden, maar we zijn onszelf mondiaal voor een stuk in een concurrentieel nadelige positie aan het manoeuvreren. Ik geloof rotsvast in die wetenschappelijke studies en dat wetenschappelijk onderzoek daarover, om er via kleine aanpassingen voor te zorgen dat onze gewassen bijvoorbeeld beter beschermd zijn en dat we daardoor minder pesticiden en dergelijke meer nodig hebben. Ik sluit me dus helemaal aan bij de vraag van de collega's: laat Vlaanderen alstublieft voortrekker blijven op dat vlak. Blijf daarop hameren, om meer ruimte te geven voor dergelijke technieken, want dat zal ook een zeer belangrijke bijdrage kunnen leveren aan het oplossen van de klimaatproblematiek waar we voor staan.

Bart Dochy (CD&V): Collega Steenwegen, ik wil u danken voor het vertrouwen in de procedure. Waarom? Omdat dit mij toch altijd intrigeert in dergelijke zaken: wie kan voldoende autoriteit uitoefenen om een vertrouwenwekkend antwoord te geven, zodat er geen discussie meer hoeft te zijn over het al dan niet schadelijk zijn?

Ik weet dat wetenschap niet altijd zwart-wit is, maar toch is dat heel belangrijk. Ik neem aan dat dat bijvoorbeeld in Amerika volledig anders verloopt. Daar heeft men de Food and Drug Administration (FDA) die zegt dat het zo is, en men gelooft dat dan ook. Maar als er in Europa iets wordt gezegd dat telkenmale weer in vraag wordt gesteld, worden die discussies verder gevoerd.

Het lijkt mij belangrijk om een grondige procedure te hebben en een duidelijke stelling, en eenmaal die stelling ingenomen is hoeft er ook geen discussie meer over te zijn. Want dat ondermijnt natuurlijk heel vaak zulke dingen.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik ben blij met al de tussenkomsten.

Collega Coel, ik wil wel opmerken dat de uitspraak van 2018 een gerechtelijke uitspraak was. Politiek zullen de Europese instellingen nu een initiatief moeten nemen eer we daar verandering in zien. Maar ik zei het al: in navolging van onze wetenschappers denk ik dat we met een open blik richting die renovaties moeten kijken.

Er moet ook ruimte zijn voor technologie, collega Ongena. Maar ik vind dat wij op het vlak van biotechnologie een heel sterke positie bekleden. We investeren ook enorm in onderzoek en ontwikkeling, en dat zal in de toekomst zo blijven. Die wetenschappelijke vooruitgang is dus iets waar we terecht trots op mogen zijn. We mogen niet blind zijn voor de secundaire uitdagingen van de technologie en hoe de technologie gebruikt kan worden. Maar het klopt wat de voorzitter zegt: alles hangt natuurlijk af van vertrouwen. Je kunt heel innoverend zijn, maar als het vertrouwen elke keer opnieuw onderuitgehaald wordt, gaan de zaken niet vooruit.

Ik kijk er wel positief naar, en ik heb eigenlijk in alle tussenkomsten een positieve ingesteldheid gehoord op dat vlak. Ik dank u.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Het zal u niet verwonderen dat mijn mening toch iets voorzichtiger is, dat ik toch wat terughoudender ben. Dat wil niet zeggen dat ik tegen innovatie ben, absoluut niet. Maar we moeten toch altijd goed nadenken. Diezelfde argumenten, dat we minder pesticiden gebruiken, werden ook gebruikt bij de klassieke ggo's. Ik nodig de collega's uit om internationale rapporten te lezen over het pesticidegebruik in die landen waar ggo's wel en niet zijn toegestaan. Dan zul je zien dat het pesticidegebruik net spectaculair is gestegen daar waar ggo's zijn toegepast. We moeten dus toch altijd met twee woorden spreken.

Voor mij is het uitgangspunt altijd: wie wordt er beter van die innovatie? Wie wordt er beter van? Mijn uitgangspunt is dat de samenleving er in zijn geheel beter van moet worden, en in dit geval moet de landbouwer er beter van worden. Al de rest vind ik minder belangrijk. Met die vragen in mijn achterhoofd ben ik zeer kritisch over dit soort technologieën.

De wetenschappers hebben natuurlijk een bepaalde visie, maar we weten natuurlijk dat iemand die heel gepassioneerd is met een stuk van de wetenschap, daar ook een bepaalde kijk op heeft. Die zit daar omdat hij de overtuiging heeft dat dat kan helpen, maar dat is natuurlijk een blik die ook vrij eenzijdig kan zijn. Het blijft dus altijd een maatschappelijke afweging die wat ruimer moet zijn. Maar ik denk dat we dit debat verder zullen voeren naarmate die procedure verder verloopt. Ik kijk uit naar het verdere debat daarover met de collega's.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Joris Nachtergaele aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de handhaving van de verplichte randvoorwaarden inzake erosie
– 2668 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Nachtergaele heeft het woord.

Joris Nachtergaele (N-VA): De nieuwe Bodemerosierisico-indicator, die vorig jaar in augustus voor het eerst verscheen, toonde aan dat we in Vlaanderen de afgelopen jaren grote stappen vooruit hebben gezet wat betreft het terugdringen van risicolandbouwpercelen. In 2016 zagen we een grote daling van die risicopercelen, maar in 2019 stagneerde dat opnieuw tot een kleine 5000 hectare landbouwgebied in Vlaanderen.

Vanuit Vlaanderen is onze opdracht simpel: zoveel mogelijk landbouwers proberen te overtuigen om erosiemaatregelen te nemen. De belangrijkste en laatste schakel van een doeltreffend erosiebeleid is de handhaving van de maatregelen. Niet-naleving van de verplichte randvoorwaarden rond erosie wordt bestraft met de procentuele inhouding van de GLB-steun (gemeenschappelijk landbouwbeleid) van 15 procent. Maar een inhouding van die GLB-steun maakt natuurlijk enkel indruk als dat een substantieel deel is van de omzet van het land- of tuinbouwbedrijf. Land- en tuinbouwbedrijven die geen GLB-steun ontvangen, moeten de verplichte randvoorwaarden niet naleven, en dat maakt dus geen indruk op dergelijke bedrijfsleiders.

Minister, in uw antwoord op mijn schriftelijke vraag van enkele weken geleden verwijst u naar de 9.435 Vlaamse grondgebruikers die geen enkele vorm van inkomenssteun uit de eerste pijler van het Europees landbouwbeleid ontvangen. Hierbij wordt geen rekening gehouden met de steun uit de tweede pijler, die kleiner is. In antwoord op die vraag zei u dat de expertengroep Erosie, die momenteel een evaluatie uitwerkt van de verplichte erosiemaatregelen, bij haar werkzaamheden de resultaten van de jaarlijkse controleacties met de eraan gekoppelde sancties mee in overweging kan nemen.

Vanop het terrein vangen we rond deze problematiek ontmoedigde geluiden op van land- en tuinbouwers die zich rigoureus houden aan de erosiemaatregelen, terwijl er grote agro-industriële bedrijven zijn die zich niet houden aan de maatregelen omdat ze zich geen zorgen moeten maken over intrekkingen van GLB-steun.

Minister, hoe analyseert u het huidige handhavingsbeleid voor verplichte randvoorwaarden erosie in de land- en tuinbouwsector?

Erkent u dat er een groep landbouwers buiten schot blijft als het gaat om de handhaving van verplichte erosiemaatregelen doordat ze geen of weinig GLB-steun genieten? Welke handhavingsmaatregelen hebt u nu al om deze landbouwers aan te sporen om toch erosiemaatregelen te nemen naast de intrekking van GLB-steun?

Acht u het opportuun om buiten het GLB om beleidsinitiatieven te nemen zodat alle landbouwers verplichte erosiemaatregelen moeten nemen? Acht u het opportuun om buiten het GLB om een boetesysteem op te richten voor landbouwers zonder of met weinig GLB-steun?

Hebt u zicht op de stand van zaken van de evaluatie van de verplichte erosiemaatregelen door de expertengroep Erosie? Wanneer kunnen we de evaluatie verwachten?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega Nachtergaele, ons Vlaams erosiebeleid is gestoeld op meerdere sporen. U haalt zelf inderdaad een belangrijk deel aan, en dat is de versterkte handhaving via de randvoorwaarden binnen het GLB. Daarnaast zijn er ook stimulerende maatregelen, zowel via het Erosiebesluit als via de beheersovereenkomsten. Beide vallen onder de bevoegdheid van minister Zuhal Demir.

We voorzien ook steun van het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF) voor niet-productieve investeringen en sensibilisering en begeleiding van boeren via onder andere demonstratieprojecten en verspreiding van informatieve brochures en voorlichtingsmateriaal.

Sinds 2005 zijn onze boeren al verplicht om op percelen met een zeer hoge erosiegevoeligheid maatregelen te nemen om erosie te bestrijden. Met ingang van de campagne 2015 werden boeren verplicht om ook op percelen met hoge erosiegevoeligheid maatregelen te nemen.

De handhaving via de randvoorwaarden is een heel krachtig instrument, maar is inderdaad beperkt tot boeren die inkomenssteun ontvangen. Niet-naleving van de randvoorwaarden leidt tot een procentuele sanctie op de uitbetaling van alle rechtstreekse steun en op de betalingen van de agromilieumaatregelen, de beheerovereenkomsten, de hectaresteun bio en de bebossingsmaatregelen van de tweede pijler van het GLB.

Die sancties zijn echter niet beperkt tot 15 procent, zoals u in de vraag aangeeft. Door herhaling kunnen niet-nalevingen ook als opzettelijk worden beoordeeld, waarbij sancties tot zelfs 100 procent mogelijk zijn.

Het instrument randvoorwaarden heeft nu eenmaal beperkingen, en dat erken ik. Het is enkel toepasbaar op boeren die inkomenssteun ontvangen waaraan de randvoorwaarden gelinkt zijn. Voor die boeren geloof ik dat het zeker een voldoende krachtig instrument vormt.

Verdere handhavingsmaatregelen naast de randvoorwaarden zijn er niet binnen mijn bevoegdheden. De enige mogelijkheden waarover ik beschik, zijn de stimulerende en sensibiliserende maatregelen. Eventuele bijkomende beleidsinitiatieven buiten het GLB om kunnen we bekijken in het kader van de evaluatie van de expertengroep Erosie.

De aansturing valt ook onder de bevoegdheid van collega Demir. Het is ongelooflijk hoeveel bevoegdheden zij heeft. Het Departement Landbouw en Visserij is hierbij betrokken en dat is positief. Het voorzitterschap van de expertengroep Erosie is toegewezen aan het Departement Omgeving. Er zijn contacten geweest op ambtelijk niveau over de planning van de werkzaamheden, dus die zullen binnenkort weer worden opgestart.

De voorzitter: De heer Nachtergaele heeft het woord.

Joris Nachtergaele (N-VA): Minister, ik ga ermee akkoord dat die 15 procent inderdaad afdoende is voor landbouwers voor wie de steun een significant deel van de omzet uitmaakt, daarover geen misverstand. Het gaat net over de groep van landbouwers voor wie dat niet het geval is, of die daar helemaal uit vallen. Ik merk toch op het terrein dat daar heel wat ongerustheid over is. Het gaat ook over het creëren van een draagvlak. In de Vlaamse Ardennen bijvoorbeeld is de erosieproblematiek heel erg belangrijk. Als een kleine familiale landbouwer op zijn perceel maatregelen moet nemen maar ziet dat op het perceel daarnaast helemaal niets gebeurt, dan sla je het draagvlak voor die maatregelen volledig weg en is er heel veel onbegrip voor het erosiebeleid dat we zullen voeren.

Het nadenken over een boetebeleid of over een nieuw systeem om om te gaan met de categorieën die momenteel geen steun ontvangen, zal cruciaal zijn voor het draagvlak en om effectief te kunnen ingrijpen op de erosieproblematiek. Vandaar het voorstel om dit te doen via de expertengroep Erosie.

Als er een crossbevoegdheid is, zal ik niet nalaten om deze vraag ook aan minister Demir te stellen.

Bart Dochy (CD&V): Ik wil de vraag van de heer Nachtergaele ondersteunen, ook vanuit de positie dat de landbouwers er zich van bewust zijn dat erosie een belangrijk element is in hun bedrijfsvoering. Wanneer er meer erosie is, wordt er vruchtbare grond weggespoeld en is er een probleem met de afwatering van het perceel. Men is zich daar doorheen de jaren veel bewuster van geworden en men beseft dat het noodzakelijk is om maatregelen te nemen.

De mogelijkheid om niet-productieve investeringen te laten subsidiëren via het VLIF is een tool die wordt aangereikt. Daar moet misschien wel nog wat meer sensibilisering over gebeuren, maar de mogelijkheid bestaat dus om investeringen te doen om te voorkomen dat erosie een groot probleem wordt voor de landbouw en de omgeving.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik onderschrijf de opmerking van de heer Nachtergaele en de aanvulling van de heer Dochy. Het is aangenaam als collega's mijn werk doen.

De voorzitter: De heer Nachtergaele heeft het woord.

Joris Nachtergaele (N-VA): Een krachtige handhaving en een algemene handhaving die billijk is en die gedragen wordt, zal ook ondersteund worden door de landbouwsector. Het is niet alleen de manier om vruchtbare grond te bewaren, maar het verkleint ook de milieu-impact en helpt bij het bestrijden van de overstromingsproblematiek, die in heuvelachtige gebieden bekend is. Het is zeer belangrijk om een evenwichtig systeem uit te werken.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de ambities van de Europese Commissie met betrekking tot de biolandbouw – 2707 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): De Europese Commissie heeft een actieplan opgesteld voor biologische landbouw. Het plan dient onder andere om de Farm-to-Forkstrategie te realiseren. De Europese Unie wil dat tegen 2030 op 25 procent van het Europese landbouwareaal aan biologische landbouw volgens het Europees erkende biolastenboek wordt gedaan. Momenteel is dat 8 procent in de EU en slechts 1,4 procent in Vlaanderen.

Het plan telt 22 acties, gespreid over 3 pijlers: stimuleren van bioconsumptie, ondersteunen van bioproductie en omschakeling naar biolandbouw, en biologische landbouw als voorbeeldfunctie voor de verdere verduurzaming van de gehele Europese landbouw.

De EU verwacht van elke lidstaat een eigen bioactieplan dat kadert binnen het Europese bioactieplan. In Vlaanderen groeit het aantal biologische landbouwbedrijven elk jaar met iets minder dan 10 procent, maar dit is verre van voldoende om de Europese doelstelling te halen. Extra maatregelen om de norm te halen zijn dan ook nodig.

In Vlaanderen bestaat er al een strategisch plan biologische landbouw 2018-2022. Hoe evalueert u dit plan? Wordt dit plan, in het licht van de Europese ambities, bijgesteld en wordt er nieuw plan opgemaakt voor na 2022? Zo ja, wat zullen de grote lijnen daarvan zijn? Wordt de sector, in de brede zin van het woord, daarbij betrokken?

Denkt u erover na om financiële stimuli te voorzien voor bedrijven die de transitie naar biolandbouw willen maken?

Wat is ter zake de doelstelling? Is volgens u 25 procent biologische landbouw van het areaal mogelijk tegen 2030? Indien niet, welke tijdsas met welke doelstellingen voorziet u voor Vlaanderen?

Als er een plan komt, wanneer denkt u dit klaar te hebben?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega, ik dank u voor uw vraag. Ik kan, nu we drie jaar werken met dit Vlaamse strategische plan voor biologische landbouw, samen met u vaststellen dat de trend goed zit. De keuze om extra in te zetten op de boeren zelf, op meer onderzoek en op gerichte promotie naar de consument, heeft effect. We zien in de bioclusters veel interesse in omschakeling. Steeds meer praktijkcentra nemen bio op in hun praktijkonderzoek. De vraag naar bioproducten stijgt en meer voedingsfabrikanten maken een bioversie van hun producten. In elke schakel van de bioketen boeken we vooruitgang.

De grootste uitdaging blijft het behouden van het gelijke speelveld in de regelgeving. Vanaf 1 januari 2022 zal de nieuwe Europese verordening inzake biologische landbouw van toepassing worden. Hiermee wordt gewaakt over een gelijk speelveld zonder dat daarbij het vertrouwen van de consument in het gedrang komt.

We zetten stappen vooruit. Dat werd ook bevestigd in de midterm review die vorig jaar werd uitgevoerd door de strategische stuurgroep van stakeholders. We zullen ons plan voor biologische landbouw aftoetsen met het Europees actieplan biologische landbouw. Sowieso worden de acties uit het plan halfjaarlijks besproken door die stuurgroep. We kunnen dan ook snel schakelen als dat nodig zou zijn.

Collega Vandenhove, in 2023 zal er een nieuw actieplan komen, dat zal inspelen op het Europees actieplan en het uitvoeringsplan ervan. Ik heb onze administratie al de opdracht gegeven om een traject uit te werken voor consultatie met de stakeholders. De kick-off is begin juni gepland.

Wat de financiële stimuli betreft, ondersteunen we vandaag al omschakelende landbouwers via verschillende financiële stimuli: de biohectare premie, de terugbetaling van de controlekost bio, de subsidie voor biobedrijfsadvies, en ook de 30 procent subsidie van het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF).

Maar, collega, niet alleen het financiële plaatje is van belang voor omschakelaars. Ze willen vooral ook weten hoe hun bedrijfsvoering echt zal veranderen, waar ze terechtkunnen met specifieke biovragen enzovoort. Daarom voorzien we, naast financiële steun, ook teelttechnische steun. Ik verwijs naar ‘Bio zoekt Boer’, ‘Bio zoekt Keten’ en de biobedrijfsnetwerken. Er zijn ook bioclusters, zodat boeren die

overschakelen, contact kunnen houden met elkaar en hun nieuwe netwerk kunnen uitbouwen. Geïnteresseerde landbouwers die de stap naar bio willen zetten, willen ook in contact komen met onderzoekers, met consulenten, met de afzetmarkt, met boeren die zich in dezelfde situatie bevinden als zij. Die mond-tot-mondreclame is ook bij de boeren heel, heel belangrijk.

Wat de doelstelling betreft, is het zo dat de oppervlakte-ambitie die de Europese Commissie naar voren schoof in haar visietekst 'From Farm to Fork' uiteraard niet wordt bepaald op lidstaatniveau, laat staan op het niveau van de regio's. De 25 procent is de ambitie van de Europese Commissie op Europees vlak.

Vlaanderen staat eigenlijk beperkt qua areaal: 1,4 procent. Ik vind niet dat we moeten beogen te groeien naar onrealistische oppervlaktes. Een te snelle groei zorgt voor prijsschokken. Maar ik wil wel dat het Vlaams strategisch plan voor biologische landbouw en het Europese actieplan goed bekijken hoe we vraag en aanbod op elkaar kunnen afstemmen. Daarom wil ik een groei die realistisch is, maar die ook gepaard gaat met een hogere vraag naar bioproducten.

We vangen die signalen ook op vanuit de sector. Als we loskomen van de droge cijfers en kijken naar de centrale ambitie van het huidige strategisch plan bio, dan is die doelstelling vrij helder. We willen meer en betere biolandbouw, dat is de essentie, waar ik samen met de hele keten aan werk.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Gezien de huidige omstandigheden is het vrij volledig. Alleen denk ik dat er toch een moment zal moeten komen ...

Ik begrijp uw terughoudendheid, want het verschil tussen onze 1,4 procent op dit ogenblik en de ambitie van 25 procent is enorm groot. Ik verwacht echter toch wel een cijfer, hopelijk vandaag nog, maar waarschijnlijk komt dat niet. 'Meer en betere biolandbouw', dat is natuurlijk een zeer algemeen antwoord. Iedereen kan dat antwoorden. Als de Europese Unie haar strategie en doelstelling wil halen, dan zal ze de lidstaten toch ook wel concretere normen moeten opleggen. Anders hebben zulke normen natuurlijk geen zin. Ik probeer nog maar eens: kunt u iets concreter zijn over uw 'meer en betere biolandbouw'? Kwalitatief, dus wat die betere biolandbouw betreft, steun ik u, maar ik hoop een antwoord met betrekking tot de kwantiteit te krijgen.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Collega Vandenhove, dank u wel voor de vraag. Minister, dank u wel voor het antwoord. De kloof tussen wat Europa vooropstelt en waar we in Vlaanderen staan, is natuurlijk heel groot. Daarnet hadden we het over de veesector, over vleesvee en het feit dat de consument ook moet volgen, dat er ook voldoende vraag moet zijn. Hier zitten we eigenlijk in de omgekeerde situatie: de vraag van de consument is groter dan wat wij eigenlijk via onze eigen landbouw kunnen aanbieden. Dat is toch een spijtige zaak. We stellen vast dat dit vaak vanuit het buitenland moet worden aangevoerd.

Minister, ik vind het wel heel goed dat u meer inzet op het ondersteunen van onze landbouwers zelf, die die omslag moeten maken. Voor boeren is zo'n omslag maken een heel belangrijke beslissing. Dat is ook niet voor iedereen mogelijk, maar ik denk toch dat er op dat vlak voor veel boeren mogelijk wel een toekomstperspectief is.

Ik ben ook blij te horen dat u nu duidelijk zegt dat er een nieuw strategisch plan komt vanaf 2023, dat aansluit op wat de Europese plannen zullen vooropstellen.

Ik heb nog wel een vraag over de middelen. Als we immers echt willen focussen op de landbouwers zelf en op de keten, de structuur rondom hen, dan stel ik vast dat die ondersteuning voor een individuele landbouwer in een aantal gevallen vaak hoger is dan voor gangbare praktijken, maar in globo zou die shift qua middelen toch nog verder mogen gaan, zou men nog meer inspanningen kunnen doen om die sector te ondersteunen. Er zijn immers toch redenen waarom wij hier zo slecht 'presteren' in vergelijking met omliggende landen. Ik vermoed dat u daar nu niet op kunt antwoorden, maar ik wil toch pleiten voor een sterkere verschuiving van de middelen van gangbare landbouw naar biolandbouw.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Collega Vandenhove, dank u voor uw vraag. Minister, dank u voor het antwoord.

Een paar maanden geleden hadden we het in de plenaire vergadering ook al over de zin en onzin van het vooropstellen van een streefcijfer voor bio op Vlaams niveau. U hebt daar toen gezegd dat u zich niet wou vastpinnen op een cijfer, dat er vooral wordt gewerkt op het stimuleren van de vraag. Het heeft immers weinig zin om dingen te produceren waar geen vraag naar is. Ik stel vast dat Europa wel vasthoudt aan die 25 procent, maar, ter nuancering van de opmerking van collega Vandenhove, ik denk wel niet dat het hun vraag of eis is dat elke lidstaat op zich die 25 procent realiseert. Ik denk dat ze vragen aan lidstaten om een inspanning te doen, om te bekijken in hoeverre zij daaraan kunnen bijdragen, dat die 25 procent voor het geheel telt. Niet alle landbouwgronden zijn ook even geschikt. De ene zijn misschien wat meer geschikt voor intensievere landbouw en andere meer voor biolandbouw. Ik denk dus dat we die nuance wel moeten maken. Dat neemt echter niet weg dat Vlaanderen ook een rol te spelen heeft. We doen dat ook volop. De minister heeft al een aantal initiatieven opgesomd. Ook Europa zet zich nu ook mee op die lijn van het vooral inzetten op het stimuleren van de vraag. Het aanbod zal dan volgen. Als er een markt voor is, als boeren er ook hun kost mee kunnen verdienen, dan zullen wellicht heel wat boeren graag bereid zijn om die weg in te slaan. Ik denk dus dat we onze initiatieven verder moeten blijven ontplooien.

Ik heb een bijkomende vraag. Het regelgevend kader waarin onze Vlaamse boeren moeten functioneren, was in het verleden toch veeleer geënt op de meer traditionele manieren van boeren. Ik denk bijvoorbeeld aan het Mestdecreet. Ziet u daar nog uitdagingen, zodat we het regelgevend kader voor de biosector hier en daar wat kunnen aanpassen?

Bart Dochy (CD&V): Wat die percentages betreft, volg ik volledig de redenering van collega Coel. Een alpenweide in Oostenrijk staat van nature immers veel dichter bij een biologische exploitatie dan een serre of een streek met intensieve groententeelt in Vlaanderen. Het is een andere manier van omschakeling. Vandaar de relativiteit van dat cijfer. Ik denk dat het ook in deze commissie was dat de voorzitter van BioForum zei dat hij vanuit de biologische sector geen vragende partij is om een percentage opgelegd te krijgen. Die 25 procent was volgens hem geen goede stimulans om te komen tot meer biolandbouw.

We spreken altijd over de voedingsketen: bovenaan de consument en onderaan de producent. Producenten zijn vandaag prijsnemers, ze duwen onderaan de keten. Uiteindelijk bereikt men weinig resultaat door onderaan een keten te duwen, aangezien men niet vooruit geraakt. Er moet getrokken worden aan die keten, en dat gebeurt door de consument en de retail. Ik denk dan ook dat wanneer er duurzame perspectieven zijn voor betere prijzen voor biologische producten, de landbouwers echt wel gestimuleerd zullen worden om daarin mee te gaan. Die landbouwers zijn ook ondernemers, maar er is vandaag misschien nog wel wat koudwatervrees over de duurzaamheid van dit prijsverschil tussen biologisch en gangbaar.

Als we de Vlaamse interne markt afzonderen, zien we dat er vandaag te weinig productie is. Maar toch is het prijsverschil niet dermate groot dat het als een geloofwaardig en duurzaam verhaal voor de toekomst wordt beschouwd. We geloven allemaal in een biologische productie en in een geïntegreerde productie die de biologische dichter benadert. Alles krijgt een plaats in de markt, maar ik blijf ervan overtuigd dat de drive om de sector hierin mee te krijgen, vooral zal moeten komen van de consument en de retail.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega's, ik zal een bekentenis doen, wat niet zo vaak gebeurt. De voorzitter kijkt al heel bezorgd. Eigenlijk heb ik al een hele discussie achter de rug met mijn kabinet, omdat ik ook per se een cijfer wil. Met alle argumenten die ik ook hier al heb gehoord, lijkt het echter niet verstandig om dat te doen. Dan zet men sectoren opnieuw tegen elkaar op: de stijging bij de ene wordt afgenomen bij de andere. Er moet dus aan andere mechanismen worden gewerkt om die evolutie spontaan te laten gebeuren. Ik heb me daarbij neergelegd. Soms krijg ik eens niet mijn zin. Dat is zo wanneer men slimme medewerkers heeft. Zoals de voorzitter net zei, vond ook de voorzitter van BioForum dit niet zo'n goed idee. Wie ben ik dan om te zeggen dat ik per se een cijfer wil? Als politicus is een cijfer natuurlijk gemakkelijker omdat daar dan naartoe kan worden gewerkt. Wanneer men echter weet dat dit nauwelijks effect heeft, is dat niet interessant.

Collega Vandenhove, ik zeg al die dingen om u te melden dat u niet staat te preken in de woestijn. Ik voerde ook grondige discussies over de, al dan niet, nood aan een cijfer en de eventuele meerwaarde daarvan.

Hoe dan ook zullen we binnenkort het Europese voorstel bespreken met de stuurgroep. We zullen samen met de sector bekijken hoe we onze ambities kunnen versterken. Ik was eigenlijk heel positief gestemd toen ik zag wat we al allemaal doen inzake bio. Het is echter niet slim om blinde streefcijfers voorop te stellen waarbij enkel naar de aanbodzijde wordt gekeken.

Collega Steenwegen, we ondersteunen ook landbouwers om de omschakeling te kunnen maken wanneer ze daarvoor kiezen. Het gaat voor mij niet alleen over de omschakeling maar ook over onderzoek en innovatie. Vorige week heb ik nog een communicatie gedaan over de projectondersteuning van 300.000 euro, net om te bekijken wat de extra opportuniteiten zijn. Ook voor de biosector is het nodig dat de boeren en de wetenschappelijke wereld de handen in elkaar slaan.

De individuele boer wordt inderdaad sterker ondersteund, onder meer via de hectaresteun voor bio. Ik ben zeker bereid om te voorzien in voldoende middelen voor de ondersteuning van die boeren, maar dan moeten we goed weten wat er nodig is en hoe. Pleiten voor een shift en daarbij verwijzen naar een alpenweide zonder te bekijken wat de behoeften zijn, is ook vanuit marktwerking niet zo verstandig. Maar ik sta er zeker voor open, mijnheer Steenwegen, om dat te versterken als dat nodig is. Dat is voor mij niet het punt, omdat ik geloof in de interesse van mensen voor alles wat bio is. Dat is op zich een goede evolutie, zolang het level playing field gerespecteerd blijft.

Collega Coel, u hebt ook een tussenkomst gedaan over de oppervlakteambitie, net zoals de voorzitter. Ik volg die na de intense discussies die we al hebben gehad.

Het stimuleren van de vraag en de rol van de consument zijn bijzondere aandachtspunten in het nieuwe strategische plan. Vandaar dat daar zowel in de Vlaamse voedselstrategie als in de eiwitstrategie specifieke aandacht voor is. Onderschat de oproep niet om een vierkante meter van de tuin ter beschikking te stellen. Dat heeft niets te maken met bio, maar wel met plantaardige eiwitten. Vijfduizend

mensen zijn bereid om dat te doen, dat zet mensen ook aan het denken over de opportuniteiten. Zulke acties zijn dan ook voor herhaling vatbaar.

De aandacht voor de specifieke situatie van bio is uiteraard relevant voor mij. Ik kan als voorbeeld geven dat binnen het convenant Enterische emissies er een specifieke werkgroep voor biolandbouw is. We hebben dus ook oog voor de specifieke situatie van de biolandbouw en de verschillende beleidsdoelstellingen.

Voorzitter, zoals u kon horen, heb ik absoluut oor voor uw laatste uiteenzetting over de oppervlaktematen.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Minister, we gaan niet anders kunnen dan u elke week te ondervragen over dat percentage, zodat u uw kabinet onder druk zet om er snel mee te komen.

Voorzitter, misschien is dit een goede suggestie voor een studiereis om een alpenweide te bezoeken, met alles erop en eraan. Dat was een grapje.

De voorzitter: Dank u wel voor die grap, maar misschien is het niet uitgesloten, mocht corona onze leefwereld even vrijlaten. We komen daar later in de regeling der werkzaamheden misschien op terug.

De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Tom Ongena aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de installatie van een landbouwkompas
– 2732 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Minister, ik begin met een open deur in te stampen. Landbouwgrond wordt een schaars goed in Vlaanderen. Een van de problemen daarbij is dat bestaande boerderijen worden opgekocht en gebruikt voor andere activiteiten dan voor pure landbouwactiviteiten. Dat is zeker een element dat ervoor zorgt dat die schaarste groter en groter wordt en dat veel boeren met de handen in het haar zitten om hun activiteiten nog te kunnen ontplooien of uit te breiden.

De provincie Antwerpen is met dat probleem aan de slag gegaan en heeft een aantal beleidsaanbevelingen voorbereid. Een van de onderdelen daarvan is het zogenaamde landbouwkompas. Met dat kompas probeert men op een gestructureerde manier na te gaan welke toekomst een bepaalde landbouwsite nog kan hebben en welke mogelijkheden die nog heeft. In de eerste plaats kijken we naar de landbouwmogelijkheden van de bestaande site. Dit lijkt me interessant, en daarom wil ik er ook een vraag over stellen.

Lang geleden, toen we nog fysiek samenkwamen, kregen we af en toe fotootjes van allerhande exotische insecten. Nu is dat wat moeilijker, maar ik zal het toch proberen. Dit is het landbouwkompas, zo ziet dat eruit, het is een soort kwadrant waarbij men nagaat welke waarde een bepaalde site heeft. Onder andere houdt men rekening met omgevingsfactoren, verharding enzovoort. Het is een instrument om na te gaan wat we met een bepaalde site nog kunnen doen. Uiteindelijk is het de bedoeling dat er voldoende landbouwarsenaal overblijft.

Minister, dit is een initiatief van de provincie. Hoe ziet u de rol van de provincies in het beleid rond schaalverandering en verduurzaming van de landbouw in Vlaanderen? Zijn de beleidsaanbevelingen van de provincie Antwerpen om te komen tot meer ontharding, open ruimte en minder zonevreemde activiteiten compatibel met het Vlaamse beleid inzake landbouw en omgeving? Vindt u het voorgestelde landbouwkompas een adequaat instrument om ook op Vlaams niveau in te zetten met het oog op agrarische herontwikkeling? Overweegt u de inzet van een gelijkaardig instrument op Vlaams niveau en zo ja, zal dat dan op basis van dezelfde parameters functioneren?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega Ongena, de verduurzaming van de landbouw is een breed proces, waarbij alle beleidsniveaus hun rol hebben.

Ik zie zeker een rol voor de provincies om mee te bewaken dat alle genoemde aspecten worden meegenomen. De provincies zijn altijd al een belangrijke partner geweest voor de landbouwsector. Bijvoorbeeld in het onderzoek van de provinciale praktijkcentra focust men op het helpen ontwikkelen van verdienmodellen die voldoende toegevoegde waarde creëren. Men wil voldoende de kennis inzake allerhande opportuniteiten verspreiden.

Wat specifiek de beleidsaanbevelingen van Antwerpen betreft: de thema's ontharding, open ruimte en zonevreemde activiteiten werden reeds opgenomen in de goedgekeurde strategische visie van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen (BRV). Streven naar meer ontharding, meer open ruimte en een terughoudend beleid inzake nieuwe zonevreemde activiteiten zonder maatschappelijke meerwaarde voor de open ruimte zijn compatibel met het Vlaamse beleid.

Agrarische herontwikkeling omvat het deels hergebruiken en uitbreiden van bestaande landbouwinfrastructuur als die nog mogelijkheden heeft en het deels slopen van infrastructuren als ze niet meer geschikt zijn, waarna nieuwe landbouwinfrastructuur kan worden opgericht. Agrarische herontwikkeling zorgt met andere woorden voor een win-winsituatie, zowel voor het openruimtegebied als voor de brede samenleving.

Het landbouwkompas vormt een degelijke basis om de potentie van een site voor agrarische herontwikkeling in te schatten, zowel door boeren als door overheden. De opgenomen parameters waarmee wordt ingeschat welke de mogelijkheden voor hergebruik van de site zijn, lijken wat ons betreft nog een beetje te moeten worden verfijnd voordat je het helemaal in de praktijk kunt inzetten. Het gaat dan concreet over de harde vergunningstechnische voorwaarden, bijvoorbeeld de ligging in reservatiegebied; voorwaarden die gekoppeld zijn aan de bedrijfsspecifieke situatie, bijvoorbeeld afstandsregels of lokale natuurwaarden; omgevingskenmerken, zoals toegang tot de site, nabijheid van andere landbouwbedrijven; en de kansen voor verbreding.

Dus: ja, het is een interessant instrument, maar er is nog wat verfijning nodig.

Wat wil ik daarmee doen? Binnen de goedgekeurde strategische visie van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen werd beslist dat vrijkomende landbouwbedrijfszetels bij voorkeur een nieuwe agrarische functie krijgen door herstructurering of herontwikkeling. De bestaande instrumenten en de nieuwe acties in functie van agrarische herontwikkeling en het vrijwaren van open ruimte moeten op elkaar worden afgestemd. Een aantal van die parameters kunnen wat mij betreft zeker aan bod komen binnen het nog te verfijnen instrument. Ik dank u.

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik noteer vooral dat u er inderdaad met interesse naar kijkt. Ik noteer ook dat sommige van die parameters nog moeten worden verfijnd. Ik wil er dan ook toe oproepen om dat zeker te doen, om zeker te gaan samenzitten met de provincie Antwerpen en na te gaan waar dat nog moet worden verfijnd. Want zo'n kompas lijkt mij echt wel een zeer zinvol iets om – u hebt ernaar verwezen – binnen uw eigen beleid landbouwsites zo veel mogelijk voor landbouw overeind te houden – wat we echt moeten proberen – en daar op een gefundeerde manier mee om te gaan. Dat kompas geeft de mogelijkheid om heel concreet na te gaan: zit er nog een toekomst in voor deze site? Of is er bijvoorbeeld te weinig grond rondom, zit het te veel in een verstedelijkt gebied, moeten we misschien naar andere dingen kijken? In vele gevallen zal de conclusie wellicht zijn: ja, mits bepaalde investeringen zit hier echt nog wel een toekomst in. Volgens mij past dat perfect binnen uw beleid. Gaat u daar alstublieft mee aan de slag.

Bijkomend wil ik polsen of u regelmatig overleg hebt met alle provincies, met de gedeputeerden van Landbouw. Is er een structureel overleg tussen die provincies en de Vlaamse Regering? Zo niet, is dat misschien een nuttig idee?

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (CD&V): Collega's, ik sluit graag even aan bij deze vraag, omdat ik de oefening die de provincie Antwerpen heeft gemaakt, zeer interessant vind. Ze bevat een aantal waardevolle elementen.

Minister, ik hoor u duidelijk aangeven dat het een waardevol instrument is, maar dat verdere verfijning en verdieping nodig zijn. Ik verwijs ook graag naar studies die in het verleden werden gemaakt. Ik denk aan een studie hierover van mevrouw Verhoeve van het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO). Er zijn nog een aantal lopende onderzoeken op dat vlak. Alle kennis en ervaring over hoe we moeten omgaan met onze open ruimte, hoe we sites, bedrijfssites maximaal kunnen inzetten voor het zone-eigen gebruik, zijnde voor agrarisch gebied, moeten we gebruiken om een effectief beleid uit te werken.

We zien wel vandaag in de realiteit dat het geen evidentie is, dat zonevreemd gebruik daar ook de kop opsteekt en eigenlijk een stukje wint van agrarische ondernemers om daar prioritair in te kunnen investeren. Hier ligt een duidelijke opdracht voor de overheid: hoe kunnen we de reconversie van bestaande bedrijfssites maximaal voorbehouden voor landbouwers?

Minister, ik ben blij dat u daar mee de schouders wilt onder zetten. Ik ga ervan uit, ik weet niet in welke mate, dat we er ook op inzetten vanuit Ruimtelijke Ordening in het kader van de instrumenten voor het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen, dat u in overleg gaat met minister Demir. Ik kijk uit naar de verdere oefening.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Het is een interessante vraag. Het is een beetje de paradox van de landbouw. Elk jaar krijgen we een heel aantal boeren die ermee stoppen, en die tendens zal wellicht nog versnellen, gegeven de demografische grafiek van onze boeren en de leeftijdspiramide; en toch leidt dit elk jaar voor een groot aantal boeren blijkbaar niet tot voldoende kansen of ruimte, voor starters, voor nieuwe ondernemers in de landbouwsector. Dat heeft er natuurlijk mee te maken dat velen – vanuit de particuliere belangen, de industrie, de natuur – hun oog laten vallen op die open ruimte. Die staat sterk onder druk. Elk instrument dat ertoe kan bijdragen om agrarisch gebied in die functie te behouden, is welkom. De provincie Antwerpen heeft ter zake een goed initiatief genomen.

Maar er is een debat dat daarbij aansluit. De omschakeling van die oude boerderijen brengt een hoop kosten met zich mee: die moeten eerst gesloopt worden

en dan moet men er nieuwe gebouwen plaatsen. Aan de andere kant, als men opteert voor nieuwe stallen en daarvoor open ruimte in beslag neemt, is dat weer extra druk op de open ruimte. Het is een moeilijke kwestie. De Vlaamse overheid heeft daar een sturende rol in te spelen. Het is in het belang van de sector, denk maar aan de debatten in de commissie over uitsluiting en dergelijke. De verouderde infrastructuur wordt vervangen door moderne, technologisch beter uitgeruste infrastructuur. De kosten daarvoor kunnen oplopen. Denkt u aan initiatieven om dat te ondersteunen? Denkt u aan regelgeving om de omschakeling van oude naar nieuwe sites te ondersteunen en ze zo te behouden voor de landbouwsector?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega's, dank u voor de grote interesse.

Collega Ongena, sowieso zullen we opnieuw meer aandacht geven aan onze educatieve rol bij de volgende commissies. Ik zal dat zeker doen.

Inzake de verfijning van de parameters zal mijn kabinet binnenkort overleg hebben met de projecttrekkers. We volgen dat zeker op. Ik heb geen enkele intentie om dat naar beneden te praten, integendeel.

Binnen het project rond het landbouwkompas worden een aantal beleidsaanbevelingen gedaan. Dat is interessant. Ik ben geweldig blij met het ontroerende enthousiasme voor de provincies en de rol van de provincies. Het doet me deugd dat dat hier gezegd wordt.

Ik heb regelmatig contacten en overleg met de groep van gedeputeerden voor Landbouw over actuele dossiers. Ik zal dat zeker meepakken naar het volgende overleg over alle provincies heen.

Mevrouw Rombouts, het is inderdaad een taak van de overheid om zoveel mogelijk kansen te bieden aan agrarische herontwikkeling, daarom is het ook belangrijk om hier blijvend aandacht voor te hebben in het kader van de uitwerking van het BRV.

Collega Coel, jonge boeren zijn vaak minder kapitaalkrachtig om het op te nemen tegen particuliere spelers als het gaat om de aankoop van een bestaande boerderij. Daarom moeten we in het kader van het BRV ook inzetten op het scherpstellen van de toegelaten zonevreemde functiewijzigingen. We moeten duidelijker aflijnen wat kan en niet in agrarisch gebied. Via het VLIF steunen we zeker al bedrijven die inzetten op modernisering.

Collega's, om u helemaal gelukkig te maken, kan ik nog meegeven dat onze jonge boeren sinds kort 10 procent extra steun kunnen krijgen. Dat kan hen dus ook al voor een stukje mee op weg helpen.

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Minister, ik wil even een grote bekommernis van mij meegeven. Ik vind dat deze commissie veel te veel door West-Vlamingen wordt gedomineerd. Onze Antwerpse bescheidenheid is daar waarschijnlijk een oorzaak van, maar in dezen heeft onze provincie echt wel iets goeds afgeleverd. Ik ben dan ook blij dat ik met mijn vraag toch de West-Vlaamse aandacht op deze Antwerpse instrumenten heb kunnen trekken, want, in alle ernst, ik denk dat dit echt wel kan helpen om wat meer toekomstperspectief te geven aan onze boeren, die soms echt vruchteloos op zoek zijn naar extra grond en middelen.

De voorzitter: Collega Ongena, als het goed is, zeggen wij het graag. Spijtig dat het zo lang geleden was dat we nog iets goeds uit Antwerpen konden krijgen.

De vraag om uitleg is afgehandeld.